

Історична регіоналістика України

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

1. Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>третій (освітньо-науковий)</i>
Галузь знань	<i>03 Гуманітарні науки</i>
Спеціальність	<i>032 Історія та археологія</i>
Освітня програма	<i>Історія</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 рік підготовки, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3,5 кредити ЄКТС/ 105 год (лекції – 24 год.; семінарські заняття – 22 год.; реферат – 10 год.; самостійна робота здобувача (СР) – 59 год.)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен, модульна контрольна робота, реферат</i>
Розклад занять	<i>Лекції (що тижня починаючи з 1-го тижня), Семінарські заняття (що тижня, бажано з 3-го тижня) Розклад занять розміщено за посиланням https://rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: доц., к.і.н., Боева Світлана Юріївна, 097-526-40-48; svit.boyeva@gmail.com Семінарські: доц., к.і.н., Боева Світлана Юріївна, 097-526-40-48; svit.boyeva@gmail.com</i>
Розміщення курсу	<i>Курс розміщений на дистанційній платформі «Сікорський» із застосуванням платформи Moodle: cvuba60</i>

2. Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Знання, вміння та досвід, які майбутні доктори філософії мають отримати в результаті вивчення дисципліни «Історична регіоналістика України», сприятимуть формуванню системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору, а також теоретичному осмисленню регіональних особливостей розвитку історичного процесу в Україні, їх впливу на сучасні суспільно-політичні процеси, базових підходів до районування України при дослідженні різних аспектів минулого.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення слухачів з історичним минулим України, географічними та кліматичними особливостями її окремих частин, містами і селами, динамікою населення, комунікацій, адміністративно-політичним устроєм, ретроспективно і перспективно досліджує процеси життєдіяльності людських спільнот у територіальній площині, в межах районів, що історично склалися, взаємодію географічних, економічних, демографічних, екологічних, соціокультурних та інших процесів в регіональному розрізі.

Також аналізується регіональна специфіка в історико-культурному аспекті, вплив геополітичних чинників на формування специфічних особливостей економічного і культурного

розвитку регіонів, світоглядних і поведінських стереотипів, взаємовплив та взаємозумовленість проблем глобалізації та регіоналізації, методологічні проблеми регіональної історіографії.

Метою навчальної дисципліни є:

- аргументовано робити науково обґрунтовані оцінки досягненням минулого та сучасного регіонального розвитку України;
  - узагальнювати, критично осмислювати та адекватно оцінювати нагромаджений в історії зарубіжний та вітчизняний досвід історичної регіоналістики;
  - хронологічно співвідносити процеси, які відбувалися на землях України із загальноєвропейськими тенденціями історичного руху;
  - характеризувати політико-адміністративний устрій України на різних історичних етапах, форми та засади функціонування української державності;
  - аналізувати в історико-регіональному аспекті наукову літературу, статистичну інформацію, критично оцінювати та інтерпретувати її з урахуванням множинності підходів;
  - використовувати здобуті знання при вивченні інших історичних дисциплін, у практичній діяльності.
- формування у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей** (здатностей):

ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, системного наукового мислення на основі загального культурного кругозору та фахових компетентностей історика-дослідника.
ЗК-2	Здатність до генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, розв'язання актуальних наукових та соціокультурних проблем.
ЗК-3	Здатність проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових та складних ідей, синтезувати теоретичні знання (концепції) з результатами власних досліджень.
ЗК-4	Здатність пропонувати нові дослідницько-інноваційні проекти та самостійно їх реалізовувати.
ФК-1	Здатність самостійно організовувати науково-дослідницьку діяльність, генерувати нові ідеї та аналітичні підходи при створенні власних дослідницьких програм і проєктів, використовуючи сучасні теорії, методи та інформаційно-комунікаційні технології
ФК 2	Здатність до опанування та активного використання у власних дослідженнях методологічних практик, що базуються на різних наукових школах та аксіологічних моделях.
ФК-3	Здатність до критично-оцінювального ставлення до історичної спадщини попередніх поколінь дослідників, їх досвіду, а також результатів сучасних досліджень, виявлення й аргументованої критики фальсифікованих і псевдонаукових розробок за спеціальністю історія та археологія
ФК-5	Здатність давати експертну оцінку науковим працям зі спеціальності історія та археологія, виконувати функції наукового керівника і консультанта, а також наукового редактора текстів зі спеціальності історія та археологія, співпрацювати з редакторами власних наукових робіт.
ФК-6	Здатність забезпечувати високий рівень якості власних наукових та науково-методичних праць.
ФК-7	Здатність визначати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати перспективні наукові проблеми в рамках спеціальності історія та археологія й пропонувати шляхи їх вирішення.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть таких загальних **програмих результатів навчання**:

ПРН 1	Уміти детально проектувати та переконливо представляти проєкт колективної науково-дослідної роботи для вирішення важливої проблеми в галузі
ПРН 2	Уміти на основі знань шукати й верифікувати різнотипні джерела, формувати з них джерельну базу достатню для вирішення конкретних дослідницьких завдань

ПРН 3	Знати й уміти використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у практиці наукового дослідження та в освітньо-педагогічній діяльності.
ПРН-5	Знати, враховувати й переосмислювати наявні історичні й джерелознавчі наукові концепції.
ПРН -6	Уміти вдосконалювати наявні в межах області досліджень знання, застосовувати для цього історичний досвід.
ПРН-7	Уміти оцінювати й обґрунтовувати актуальність розробки й апробації історичних тем.
ПРН-10	Уміння презентувати результати дослідження у фаховому середовищі та для широкого загалу.
ПРН-12	Уміти на основі знань завершити оригінальне наукове дослідження у формі структурованої дисертаційної роботи, забезпеченої необхідним науковим апаратом.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

В структурно-логічній схемі навчання дисципліна інтегрована у формі вибіркової по формуванню універсальних компетентностей дослідника

Пререквізити – дисципліна немає міждисциплінарний характер та є доповненням для здобуття дослідницьких навичок і світоглядних засад майбутніх учених-істориків за темою дисертаційного дослідження та вивчається на основі здобутих знань з історії вивчених за освітньо-професійну/наукову програму підготовку першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Постреквізитами є формування наукового світогляду аспірантів з освітньо-наукової програми «*Історія*» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та є додатковою основою для підготовки розділів дисертаційної роботи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи історичної регіоналістики України
<i>Тема 1.1. Вступ до курсу «Історична регіоналістика України».</i>
<i>Тема 1.2. Термінологічний інструментарій історичної регіоналістики України</i>
<i>Тема 1.3. Найважливіші дослідницькі напрями</i>
Розділ 2. Становлення інформаційної системи та інфраструктури історичної регіоналістики в Україні
<i>Тема 2.1. Становлення і розвиток знань про регіони кінця XVIII початку XX ст..</i>
<i>Тема 2.2. Формування наукового простору та методологічних засад історичної регіоналістики в Україні. Становлення регіональної історіографії. Наукові школи</i>
<i>Тема 2.3. Теоретико-пізнавальні та прикладні функції історичної регіоналістики XIX – початку XX ст</i>
<i>Тема 2.4. Структура і функції історичної регіоналістики 20-90-х років XX –початку XXI ст.. Краєзнавство і регіонознавство</i>
<i>Тема 2.5. Методологічні проблеми регіональної історіографії.</i>

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення кредитного модуля достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базовою літературою:

1. Верменич Я. В. Історична регіоналістика: навчальний посібник / Відп. ред. В. А. Смолій. Міністерство освіти і науки України; НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут

- історії України, 2014. – 412 с
2. Верменич Я.В. Теоретико-методологічні проблеми історичної регіоналістики в Україні. – К.: Інститут історії України НАН України, 2003. – 516 с
  3. Долішній М. І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети / М. І. Долішній. – К. : Наук. думка, 2006. – 510 с
  4. Пістун М. Д. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект : монографія / М. Д. Пістун, К. В. Мезенцев, В. О. Тьорло. – К. : Вид.-поліграф. центр „Київ. ун-т”, 2004. – 130 с.
  5. Регіональна політика: методологія, методи, практика / М. І. Долішній, П. Ю. Беленький, В. Я. Бідак та ін. – Львів: ІРД НАНУ, 2000. – 719 с.

4.2 Додатковою літературою:

6. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи: [кол. моногр.] / Алексєєв В. М., Андрійко О. Ф., Бабич О. М., Гончарук Н. Т., Гудима Н. В., Дніпренко Н. К.. / Секретаріат Кабінету Міністрів України / Ніна Романівна Нижник (заг.ред.), Наталія Трохимівна Гончарук (заг.ред.). — [Д.] : [Моноліт], 2009. — 383с.
7. Верменич Я. В. Адміністративно-територіальний устрій України: еволюція, сучасний стан, проблеми реформування. У 2-х ч. / Верменич Я. В.—К. : Інститут історії України НАН України, 2009. — Ч. 1. — 364 с. ; Ч. 2.—369 с.
8. Верменич Я.В. Еволюція адміністративно- територіального устрою в Україні: проблеми концептуалізації // Український історичний журнал. - Київ, "Дієз-продукт", 2005. - №4. - с.145
9. Верменич Я., Історичний вимір регіональної науки: світовий і вітчизняний досвід // Історичний журнал. – 2003. – № 4-5. – С. 24-31
10. Верменич Я. Історична лімологія: проблеми концептуалізації // Регіональна історія України. Збірник наукових статей. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2011. - №5. - с.48
11. Верменич Я. Історична регіоналістика і краєзнавство: діалектика співвідношення // Історико-географічні дослідження в Україні. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2004. - №7. – К., 2004. – С. 29-47.
12. Верменич Я.В.Історична складова регіональної науки: методологічний аспект // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2003. - №8. - с. 100-109.
13. Верменич Я. В. Мікроісторія як проблемне поле соціогуманітарних досліджень // Український історичний журнал. - К: "Дієз-продукт", 2010. - №4. - с.169 –
14. Верменич Я.В. та ін. Міська історія України - проблеми початкового датування. Науково-довідкове видання / Я.В. Верменич, В.І. Дмитрук, С.І. Архипова. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010. – 140 с.
15. Верменич Я. Моделі економічного районування в Україні: уроки радянського досвіду // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2007. - №12. - с.118
16. Верменич Ярослава Поняття "регіональна історіографія" в сучасному українознавстві: зміст, структура, дослідницькі методи // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2002. - №6. - с. 112-120
17. Верменич Я. Поняття «регіональна історія» як структурна модель територіальних досліджень // Регіональна історія України. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2008. - №2. - с.9 - 31
18. Верменич Я. Регіон у понятійно-термінологічній системі історичної регіоналістики // Історико-географічні дослідження в Україні. Зб. наук. праць. – Ч.6. – К., 2003. – С. 319-329
19. Верменич Я. Регіоналізація України в українознавстві ХІХ ст. // Український історичний збірник. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2003. - №5. - с. 383-403.
20. Верменич Я. Регіональний напрям історичних досліджень Д.Багалія та його школи // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. статей. – Вип. 14. – К.,2001. – С. 102-114
21. Верменич Я. Реформування адміністративно-територіального устрою УРСР у 20-30-х рр.: Прорахунки і уроки // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2003. - №10. - с.92

22. Верменич Я. Розвиток регіонально-історичних досліджень у львівській та київській школах М.Грушевського // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. статей. – Вип. 13. – К., 2001. – С.5-23
23. Верменич Я. Роль і місце історичної регіоналістики в системі соціогуманітарних наук // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Зб. статей. – Вип. 20-21. – К., 2002. – С. 79-94.
24. Верменич Я.В. Роль М.С.Грушевського у становленні системи регіонально-історичних досліджень в Україні // Український історичний журнал. - Київ, "Наукова думка", 1998. - №2. - с.92-101
25. Верменич Я Становлення інформаційної системи та інфраструктури регіоналістики в Україні кінця XVIII–XIX ст. // Історіографічні дослідження в Україні. – Вип. 14. – К., 2004. – С. 227-249.
26. Верменич Я. Становлення регіонального напрямку в українській історіографії: від М.Костомарова до М.Грушевського // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2001. - №7. - с.344
27. Верменич Я.В. Теоретико-методологічні проблеми історичної урбаністики // Український історичний журнал. - Київ, "Варта", 2004. - №3. - с 21-38.
28. Верменич Я. Урбанізаційні процеси в УРСР як об'єкт дослідження у системі локальної історії // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2007. - №16. - с.268
29. Верменич Я., Тронько П.Т Дослідження історії міст і сіл в історичному краєзнавстві України: здобутки і проблеми // Історико-географічні дослідження в Україні. Збірка наукових праць. – Ч.5. – К., 2001. – С. 14
30. Верменич Я., Тронько П.Т. Історичні міста в системі пам'яткоохоронної діяльності та регіонально-історичних досліджень // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики: Зб. наукових праць та спогадів. – Ч.4. – Ч.2. – К., 2000. – С. 355-369.
31. Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. / Гол. ред. кол.: Тронько П. Т. (гол. Гол. редкол.), Бажан М. П., Білогуров М. К., Білодід І. К., Гудзенко П. П., Дерев'янкін Т. І., Касименко О. К. (заст. гол. Гол. редкол.), Кондуфор Ю. Ю., Королівський С. М., Кошик О. К., Мітюков О. Г., Назаренко І. Д., Овчаренко П. М., Пилькевич С. Д., Ремезовський Й. Д. (заст. гол. Гол. редкол.), Слабеев І. С. (відп. секр. Гол. редкол.), Цілуйко К. К.; Ред. кол. тома: Бойченко В. О. (гол. редкол.), Касименко О. К., Котов В. Н., Кошик О. К. (заст. гол. редкол.), Марченко М. І., Мельник Л. Г., Овчаренко П. М., Прошарук Г. П., Рудько М. П. (відп. секр. редкол.). АН УРСР. Інститут історії. – К.: Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1968. –1972.
32. Закон України «Про столицю України - місто-герой Київ»// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 11, ст. 79)
33. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. Із змінами, внесеними згідно із Законами// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/>
34. Киреев А. А. Понятие «регион» и предметно-методологические проблемы регионоведения / А. А. Киреев // Регионалистика. – 2014. – Т. 1. – № 1. – С. 18–32
35. Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України / за ред. С. Максименка. – К. : Логос, 2000. – 170 с.
36. Регіональна історія України. Збірник наукових статей/ Головний редактор В. Смолій; відповідальний редактор Я. Верменич. — Вип. 4. — К.: Інститут історії України НАН України, 2010. — 272 с.
37. Реформування територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні: проекти нормативно-правових актів / Валентина Володимирівна Пакулько (ред.), Олександр Станіславович Врублевський (упоряд.). — К. : Інститут громадянського суспільства, 2009. — 80с
38. Студенников І. Регіоналістика і регіонознавство: проблеми методології та категоріального апарату / Ігор Студенников // Регіональна історія України : зб. наук. статей. – К. : Ін-т історії України НАНУ, 2007. – Вип. 1. – С. 67–78.
39. Тронько П.Т. Історія міст і сіл України в контексті регіональних досліджень. Досвід, проблеми, перспективи. К., 2001.- 49 с.

40. Якубова. Л.Д. Національне адміністративно-територіальне будівництво в УСРР/УРСР 1924–1940 [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 7: Мі-О / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.: В-во «Наукова думка», 2010. - 728 с.: іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Natsionalni_rajony

4.3. Інформаційними ресурсами:

1. Галунько В.В. Напрями адміністративної реформи в Україні // Форум права. – 2011. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11gvvrvu.pdf>.
2. Офіційний веб-сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minregion.gov.ua>.
3. Регіони України : статистичний щорічник. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Региональная политика (сайт Європейської комісії). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.eu/pol/reg/index_en.htm.
6. Регіональна історія України (Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/51917>я «

3. Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Під час вивчення кредитного модуля заплановано проведення 12 лекційних та 11 семінарських занять, написання 1-ї модульної контрольної роботи, експрес-контрольних робіт на лекціях

Загальний методичний підхід до викладання навчальної дисципліни визначається як комунікативно-когнітивний та професійно орієнтований, згідно з яким у центрі освітнього процесу перебуває аспірант – суб'єкт навчання і майбутній науковець.

На лекціях застосовується метод проблемного викладу, який дає змогу поставити проблему, сформулювати пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів, здійснити порівняння поглядів, різних підходів, з використанням наочних засобів, підібраних відповідно до теми дисертаційного дослідження здобувача.

Для передачі великого масиву інформації на лекціях застосовується пояснювально-ілюстративний або інформаційно-рецептивний метод. Аспіранти одержують знання на лекції з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник в «готовій» формі, сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворювального) мислення.

Під час семінарських занять використовуються інтерактивні методи навчання, зокрема «мозковий штурм» і навчальні дискусії, письмові вправи, спрямовані на застосування набутих теоретичних знань у розв'язанні практичних завдань.

Широко використовуються методи проблемного навчання (проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий (евристична бесіда), що активізує мислення, викликає інтерес до пізнання, і дослідницький метод, який передбачає аналіз матеріалу, постановку проблем і завдань і короткий усний або письмовий інструктаж аспірантів, які самостійно вивчають літературу, джерела, виконують інші пошукові дії. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, містять усі елементи самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук джерел інформації). У даному методі найбільш повно проявляються ініціативність, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності, навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження;

2) особистісно-орієнтовані технології, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», дискусійні методи). Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій,

навмисного загострення й навіть перебільшення суперечностей в обговорюваному матеріалі) можуть бути використані майже в будь-яких організаційних формах навчання, включаючи лекції;

3) інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують проблемно-дослідницьке спрямування навчання та активізацію самостійної роботи аспірантів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відеопідтримки навчальних занять).

Одним з інноваційних методів навчання у вищій школі є Метод Комп'ютерного моделювання, який використовується як засіб розробки і перевірки, визначення принципів та закономірностей будови й функціонування соціальних процесів, систем і їх прогнозування, для розробки рекомендацій щодо управління різними соціальними явищами, процесами, системами

Нижче наведено розподіл аудиторних годин за темами курсу та календарний план їх проведення

Назви розділів і тем	Лекції	Тижні навчання	Семінарські	Тижні навчання
Розділ 1. Теоретичні основи історичної регіоналістики України				
<i>Тема 1.1. Вступ до курсу «Історична регіоналістика України»</i>	2	5		
<i>Тема 1.2. Термінологічний інструментарій історичної регіоналістики України</i>	2	6	2	7
<i>Тема 1.3. Найважливіші дослідницькі напрями</i>	2	7	4	9-10
Разом за розділом 1	6		6	
Розділ 2. Становлення інформаційної системи та інфраструктури історичної регіоналістики в Україні				
<i>Тема 2.1. Становлення і розвиток знань про регіони кінця ХУІІІ початку ХХ ст.</i>	4	8-9	4	11
<i>Тема 2.2. Формування наукового простору та методологічних засад історичної регіоналістики в Україні. Становлення регіональної історіографії. Наукові школи</i>	4	10-11	4	12-13
<i>Тема 2.3. Теоретико-пізнавальні та прикладні функції історичної регіоналістики ХІХ – початку ХХ ст</i>	4	12-13	2	14
<i>Тема 2.4. Структура і функції історичної регіоналістики 20-90-х років ХХ –початку ХХІ ст.. Краєзнавство і регіоналістика</i>	4	14-15	4	15-16
<i>Тема 2.5. Методологічні проблеми регіональної історіографії</i>	2	16		
Разом за розділом 2	18		14	
<i>Модульна контрольна робота</i>			2	17
<i>Реферат</i>				16-18
<i>Екзамен</i>		За розкладом		
Разом	24		22	

* - заняття розпочинаються з 01.10 поточного року згідно графіку навчального процесу

1.1. Лекційні заняття

№ за/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СР)
1	<p>Тема 1.1. Вступ до курсу «Історична регіоналістика України».</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і об'єкт дослідження історичної регіоналістики України. Регіоналістика в світовому та українському контексті. 2. Мета і завдання предмета. Періодизація історичної регіоналістики України. 3. Історична регіоналістика в системі інших наук. 4. Загальне уявлення про методи і методологію дослідження історичної регіоналістики України. <p><i>Короткий опис матеріалу, що викладається на лекції</i></p>

	<p>Мета і завдання курсу. Предмет і об'єкт вивчення історичної регіоналістики України. Структура історичної регіоналістики. Регіоналістика – синтез наукових знань. Економічна і історична регіоналістика як два основні напрями регіонознавчих досліджень. Функції і завдання курсу.</p> <p>Історія зародження і розвитку історичної регіоналістики. Етапи розвитку регіоналістики. Регіоналістика в країнах Заходу і Україні. Вітчизняна школа регіональних досліджень. Особливості сучасного розвитку дисципліни. Основні завдання розвитку науки про регіони на сучасному етапі її розвитку. Зв'язок історичної регіоналістики з іншими науковими дисциплінами. Місце і роль історичної регіоналістики в обґрунтуванні самодостатності українського історичного процесу, виробленні схем і критеріїв районування, принципів регіоналізації України на різних історичних етапах</p> <p>Комплексне регіонознавство і комплексне країнознавство: питання методології, функції, структура і опорні елементи комплексних регіонознавчих характеристик.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:</i> * <i>Карти: «Політична карта світу»; «Політична карта України»; «Історико-етнографічні регіони України», «Історико-географічні регіони України», «Економічні регіони України»</i></p> <p>Основна література: [Л. 1. — С. 23-80.], [Л. 2. — С. 3-43.], Додаткова література: [Л.9. — С.24-31], [Л. 17. — С. 9-31], [Л. 23. — С.79-94], [Л. 27. — С.28], <i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i> 1.<i>Визначте особливості сучасного розвитку дисципліни.</i> 2.<i>Охарактеризуйте основні завдання розвитку науки про регіони на сучасному етапі її розвитку.</i> 3.<i>Розкрийте значення Історичної регіоналістики в системі наук про людину й довкілля</i> Література для СР: [[Л. 1. — С. 23-80.], [Л. 2. — С. 3-43.], [Л.23.— С. 79-94]</p>
2	<p>Тема 1.2. Термінологічний інструментарій історичної регіоналістики України <u>Перелік питань</u> 1.Регіон в понятійно-термінологічній системі. 2. Регіон в структурі територіальної організації. 3. Поняття «регіон і район», «регіоналізм», «регіоналізація», «регіональна політика», «регіональна ідентичність»</p> <p><u>Короткий опис матеріалу, що викладається на лекції</u> Вихідні поняття для розуміння суті поняття “регіон”. Еволюція поняття “регіон”. Співвідношення понять “регіон” і “район”. Основні ознаки регіону. Внутрішні і зовнішні регіоноутворюючі фактори. Зв'язок поняття “регіон” із іншими поняттями. Сучасні підходи до виділення регіонів у країнах Заходу і пострадянського простору.</p> <p>Економічне районування: загальне і проблемне. Трансдержавні, транснаціональні і міждержавні регіони. Ієрархія і типи регіонів. Просторові рівні регіоналізації: макрорегіон – мезорегіон – мікрорегіон. Кризові, відсталі, внутрідержавні і прикордонні райони.</p> <p>Структурна модель регіону та його структурно-функціональна організація. Територіальна форма поділу праці. Територіальна організація суспільства. Територіальна структура держави. Територіально-суспільні системи. Міжгалузеві комплекси в регіоні. Суть понять “регіоналізація”, “регіоналізм”, “регіонологія”, “регіонознавство”, “регіоніка”, “регіональна історія”. Причини виникнення регіоналізму і трансрегіоналізму. Основні принципи регіоналізму.</p> <p>Регіон як об'єкт господарювання і управління. Визначення регіону як суспільно-географічної системи. Будова регіональної соціально-економічної системи. Центр і периферія: тенденції взаємодії. Трансформація регіональних соціально-економічних систем.</p> <p>Регіон як територіально-політична система. Історична регіоналістика як новий напрям наукових досліджень. Територіальна організація влади. Політичний розвиток</p>

регіонів і регіональна політична влада. Місцеве самоуправління як суспільно-владний інститут. Регіональні інтереси і державна політика. Регіональний політичний процес і регіональна геополітика.

Регіон і регіоналізм. Регіоналізм як науковий напрям. Сучасний регіоналізм і глобалізм. Концепція „Європа регіонів”. Принцип субсидіарності. Децентралізація, регіоналізація, федералізація. Зарубіжні концепції регіоналізму. Поняття «регіональна історіографія», «проблемна історіографія регіонів», «регіонально-історичні дослідження», «історичне краєзнавство». Місце і функції історичного регіонознавства в системі історичного пізнання.

Поняття «територія», «середовище», «ландшафт», «регіональність», «регіональна ідентифікація», «районоутворення», «регіональна політика». «край», «земля», «місто».

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:

* Історичні карти: «Політична карта світу»; «Політична карта України»; «Історико-етнографічні регіони України», «Історико-географічні регіони України», «Економічні регіони України»

Основна література:[Л.1.— С.138-191], [Л.2— С.60-139.], [3], [4], [5]

Додаткова література: [Л. 18. Ч.6. – С. 319-329], [Л.34. — Т. 1. – № 1. – С. 18–32], [Л.38. — С.67-78]

Завдання на СР — опрацювати питання:

- 1. Прослідкуйте трансформацію регіональних соціально-економічних систем.*
- 2. Як співвідносяться сучасний регіоналізм і глобалізм? Проаналізуйте концепцію «Європа регіонів».*
- 3. Розкрийте причини виникнення регіоналізму і транс регіоналізму, основні принципи регіоналізму Розкрийте зарубіжні концепції регіоналізму.*
- 4. Визначте місце і функції історичного регіонознавства в системі історичного пізнання*

Література для СР: [Л.1.— С.138-191], [Л.2— С.60-139.], [Л. 18. Ч.6. – С. 319-329], [Л.38. — С.67-78]

3

Тема 1.3. Найважливіші дослідницькі напрями

Перелік питань

- 1.Регіональна історія
2. Історична урбаністика
3. Адміністративно-територіальний устрій в історичному вимірі
4. Історична лімологія.

Короткий опис матеріалу, що викладається на лекції

Поняття «Регіональна історія»: основні підходи і трактування. Місце регіональної історії в системі історичного пізнання. Співвідношення регіональної історії та краєзнавства. Краєзнавство як різновид регіональної історії, її підсистема.

Об'єкт та предмет історичної урбаністики. Історіографія досліджень історичної урбаністики на українських землях. Специфіка історичної регіоналістики. Основні підходи вивчення міст в регіональному аспекті. Теоретичні засади урбаністики.

Генеza міст, їх хронологічна, просторова, етнічна специфіка. Місто як соціальний організм, розвиток та особливості українських міст. Місце та значення міст в українській історії на різних етапах. Культурна екологія міста. Містобудівельні процеси сучасності. Містознавство в умовах глобалізації. Місто як осередок цивілізації. Пам'яткоохоронництво. Українські пам'яткоохоронні заклади.

Основні поняття курсу: місто, град, городище, історичне місто, образ міста, історичний населений пункт, історичний ареал населеного міста, архітектурна пам'ятка. Типологія міст.

Адміністративно-територіальний устрій України в історичному вимірі. Періодизація історії адміністративно-територіального устрою українських земель. Особливості адміністративного устрою земель у Київській Русі, Литви та Польщі, в Козацькій державі, в Російській та Австро-Угорській імперіях. Проблеми територіальної організації України за доби Центральної Ради. Місце України в системі радянського територіального управління.

Проблеми управління територіями й місцевого самоврядування в незалежній Україні. Основні напрямки адміністративно-територіальної реформи на сучасному етапі..

Історична лімологія. Формування й розвиток центр-периферійних відносин, виникнення й еволюція територіальних ідентичностей, організація транскордонних просторових систем. Поняття «кордон», «пограниччя». Переосмислення проблеми кордонів і погранич в сучасному світі. Кордон як соціальний й політичний конструкт, який детермінує навколишній простір, перетворюючи його на зону комунікацій і взаємовпливів. Вітчизняна традиція дослідження кордонів і прикордоння. Пограниччя як єдина ланка між кордонами і водночас зона активної інтеграції й співробітництва. Основні критерії та підходи щодо класифікацій кордонів. Властивості кордону і прикордоння, які зумовлюють взаємовпливи і взаємодію різних локальних культур. Поняття «погранична територія», «трансгранична територія», «транскордонні географічні структури», «регіональні пограничні підсистеми»

Кордони України, «старі», успадковані від СРСР, і «нові», ті, що раніше були адміністративними міжреспубліканськими. Держави-сусіди України. Загальна протяжність сухопутного та річкового кордону України. Феномен «нового прикордоння» як сукупності історичних та новоутворених соціальних і економічних зв'язків уздовж кордонів колишніх радянських республік. Еволюція транскордонних відносин на рубежах України.

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції: . Історичні карти:

Адміністративна карта України, Адміністративно-територіальний поділ українських земель Російської імперії в першій половині XIX ст., Адміністративно-територіальний поділ в 50-тих роках XIX ст. Адміністративно-територіальний поділ України наприкінці XIX ст.. Карта губерній та уїздів УРСР в 1921 р., Україна в складі СРСР (1922-1991 рр.), Система адміністративно-територіального устрою, Сучасний адміністративно-територіальний поділ України, Мапи міст Центральної України, Зміна чисельності сільського населення 1989-2010 рр.

Схема сучасного адміністративно-територіального поділу України

Таблиці:

*Адміністративно-територіальний устрій українських земель Російської імперії в першій половині XIX ст..

Основна література: [Л. 1. — С.237-280], [Л.2. — С. 120-155],

Додаткова література:[Л.7], [Л.8],[Л.10. – С.48-59], [Л.28. – С. 268 -280], [Л.29. – С.14-35], [Л. 31. — С. 268–286], [Л.39. — С. 1-49].

Завдання на СР — опрацювати питання:

- 1. Розкрийте основні підходи і трактування поняття «Регіональна історія». Висвітліть місце регіональної історії в системі історичного пізнання*
- 2. Охарактеризуйте місто як соціальний організм, розвиток та особливості українських міст. Прослідкуйте місце та значення міст в українській історії на різних етапах, проаналізуйте основні підходи до вивчення міст в регіональному аспекті, теоретичні засади урбаністики.*
- 3. Розкрийте феномен «нового прикордоння» як сукупності історичних та новоутворених соціальних і економічних зв'язків уздовж кордонів колишніх радянських республік. Проаналізуйте еволюцію транскордонних відносин на рубежах України*
- 4. Висвітліть проблеми управління територіями й місцевого самоврядування в незалежній Україні, основні напрямки адміністративно-територіальної реформи на сучасному етапі*

Література для СР: [Л. 1. — С.237-280], [Л.2. — С. 120-155], [Л.7.], [Л.29. — С. 14-35] [Л.39. — С. 1-49].

4	<p>Тема 2.1. Становлення і розвиток знань про регіони України кінця ХУІІІ початку ХХ ст..(Ч-1)</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Традиції «землеописань». 2. Пошук критеріїв районування.
---	--

	<p><u>Короткий опис матеріалу, що викладається на лекції</u></p> <p>Нагромадження наукових знань про регіони, витоки краєзнавчих пошуків. Стихійно-описовий етап формування інформаційної бази для майбутнього регіонознавства. Створення описів і карт. Початок другого, цілеспрямовано-описового етапу формування знань про регіони України.</p> <p>Третій, економіко-географічний етап у створенні емпіричної бази регіонознавства. Виділення в рамках географії, економічної та історичної наук специфічного просторово-регіонального напрямку досліджень. «Земельний» або обласницький напрям в українській історіографії. Пошук оптимальних критеріїв районування. Схеми критеріїв районування України О.Шафонського, Я.Марковича, П.Чубинського, І.Житецького, М.Аркаса. Схема економічного районування СРСР, її критики.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції: Історичні карти:</i> * <i>Землі України на карті Європи, складеній Птолемеєм у II ст. (перевидана в 1548 р.), Генеральна карта України Гійома де Боплана, 1648 р., Карта «Україна - земля козаків». Йоганн Баптист Гоманн, 1720 р</i></p> <p>Основна література: [Л. - С.81-130], [Л.2. — С. 139-204], Додаткова література: [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 26- с.344-385]</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте суть трьох періодів становлення та розвитку знань про регіони України 2. Дайте оцінку схем критеріїв районування України О.Шафонського, Я.Марковича, П.Чубинського. 3. Що Вам відомо про схему економічного районування СРСР, назвіть її критиків. <p>Література для СР: [Л.1.81-130], [Л.2. — С. 139-204], [Л.26. — С. 344-385].</p>
5	<p>Тема 2.1. Становлення і розвиток знань про регіони кінця ХУІІІ початку ХХ ст..(Ч-2)</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Регіональні наукові центри. 4. Програмне і методичне забезпечення. <p><u>Короткий опис матеріалу, що викладається на лекції</u></p> <p>Університетські центри, їх роль у створенні концептуальних основ української регіоналістики. Діяльність наукових товариств.</p> <p>Виникнення шкіл українського краєзнавства. Перехід від нагромадження і введення в науковий обіг величезного масиву джерел до аналізу регіональної специфіки чітко окресленого простору.</p> <p>Перетворення Києва на визнаний регіональний центр народознавства. Система регіональних інституцій історичного профілю на українських землях ХІХ – початку ХХ ст.. Програмне забезпечення регіональний студій.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції: Історичні карти:</i> * <i>Українські землі під владою Російської та Австрійської імперій на початку ХІХ ст..</i> * <i>Українські землі наприкінці ХУІІІ ст..</i> * <i>Суспільно-політичне життя на українських землях в першій половині ХІХ ст..</i> * <i>Регіональні наукові центри НАН України</i> * <i>Демографічний стан українських земель наприкінці ХІХ ст..</i></p> <p><i>Таблиці:</i> * <i>Південно-західний відділ Російського географічного товариства</i></p> <p>Основна література: [Л. - С.81-130], [Л.2. — С. 139-204], Додаткова література: [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 26- с.344-385]</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назвіть провідні університетські центри, покажіть їх роль у створенні концептуальних основ української регіоналістики 2. Прослідкуйте процес виникнення шкіл українського краєзнавства. Як відбувався перехід від нагромадження і введення в науковий обіг величезного масиву джерел до аналізу регіональної специфіки чітко окресленого простору? 3. Визначте основні фактори перетворення Києва на визнаний регіональний центр народознавства

	<p>4. Якими програмами та методиками керувалась Система регіональних інституцій історичного профілю на українських землях XIX – початку XX ст</p> <p>Література для СР: [Л. - С. 81-130], [Л.2. — С. 139-204], [Л.26. — С. 344-385]</p>
6	<p>Тема 2.2. Формування наукового простору та методологічних засад історичної регіоналістики в Україні. Становлення регіональної історіографії. Наукові школи (Ч-1)</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «науковий простір», «наукова школа». 2. «Земельний напрям» в історичній школі В.Антоновича. 3. «Обласництво» Д. Багалія та його школи. 4. Внесок Д.Яворницького, в історію дослідження політико-правового устрою Запоріжжя, його суспільної організації, судочинства, господарства, військово-територіального поділу, культури і побуту. <p><u>Короткий опис матеріалу, що викладається на лекції</u></p> <p>Поняття «науковий простір», «наукова школа». Основні ознаки і складники наукової школи. Умови формування «наукових шкіл» в історіографії України. Перші узагальнюючі видання з історії регіонів Правобережної України. Розвиток киевознавства (М.Закревський, О.Андрієвський, М.Максимович). Польські школи в українській історіографії. Історична спадщина угорських і румунських науковців. Осмислення історичних процесів через призму регіоналістичних, регіональних підходів М.Костомаровим.</p> <p>Створення В. Антоновичем першої школи істориків-регіоналістів, її діяльність. Вихідці школи – історики М.Грушевський, Д.Багалій, І.Каманін, І. Линниченко, В.Ляскоронський, М.Біляшівський. Регіональні підходи у науковій спадщині В.Антоновича.</p> <p>"Обласництво"- обстоювання етнографічно-федеративно-обласного принципу в історичних дослідженнях Д.Багалія та його школи. Дослідження Слобідської, Лівобережної, Південної України.</p> <p>Д.Яворницький, його критики та учні. Внесок вченого в історію дослідження політико-правового устрою Запоріжжя, його суспільної організації, судочинства, господарства, військово-територіального поділу, культури і побуту. Систематичне археологічне обстеження Д.Яворницьким Катеринославщини і закладення основ місцевого музейництва. Різнобічне дослідження місцевості, що підлягала затопленню під час будівництва Дніпрогесу.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції: Історичні карти:</i></p> <p><i>*Карта етнічного розселення українців на початку XX ст..</i></p> <p>Основна література: [Л.1. — С.109-130.], [Л.2 — С. 205-253], Додаткова література:[Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л.20.- С.102-114], [Л.26.- С.344-375]</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прослідкуйте, яким чином відбувався процес осмислення українського історичного процесу через призму регіоналістичних, регіональних підходів М. Костомаровим. 2. Охарактеризуйте регіональні підходи у науковій спадщині Антоновича. 3. Висвітліть систематичне археологічне обстеження Д.Яворницьким Катеринославщини і закладення основ місцевого музейництва 4. Проаналізуйте діяльність І.Франка та її значення для розвитку історичного краєзнавства у Галичині <p>Література для СР: [Л.1. — С.109-130.], [Л. 2. — С. 218-232], [Л.20 .- С.102-114], [Л.26.- С.344-375]</p>
7	<p>Тема 2.2. Формування наукового простору та методологічних засад історичної регіоналістики в Україні. Становлення регіональної історіографії. Наукові школи (Ч-2)</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Одеська школа Слабченка 6. Регіоналістика у Львівській та Київській історичних школах М. Грушевського

7. Регіональні краєзнавчі видання і товариства.

Короткий опис матеріалу, що викладається на лекції

Заснування львівської школи М.Грушевського та її учні. Консолідація наукових сил в інших українських регіонах Австро-Угорської імперії. Праці з регіональних проблем України учнів М.Грушевського. Теоретичне обґрунтування М.Грушевським єдності і безперервності історичного процесу на всій етнічній території України і наукове осмислення його просторово-часової локалізації. Пропаганда знань про українознавство. Зв'язки з зарубіжними науковцями, інститутами, товариствами.

Оформлення та діяльність Київської історичної школи М.Грушевського. Дослідження історії міст Лівобережжя ХУІІІ ст.. Історичне узагальнення доробку попередників у галузі досліджень регіональної історії. Видання літератури з проблем українознавства. Створення комісії порайонного дослідження України.

Питання формування специфічної запорізької державності, січового права, духовної і господарської культури запорозького козацтва в працях М.Слабченка. Підготовка до опублікування унікального Архіву Коша Запорозької Січі. Створення Одеської школи істориків (Є.Загоровський, К.Копержинський, О.Рябінін-Склярєвський, В.Гордієвський та ін.). Роль М.Слабченка у перетворенні Одеси на авторитетний регіональний науковий центр. Доля наукових шкіл, що займалися спеціальним дослідженням регіонів України в 30-ті роки ХХ ст..

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції: Історичні карти:

*Адміністративно-територіальний та регіональний поділ українських земель у складі Австрійської імперії.

*Україна. Етнографічні регіони (кінець ХІХ- початок ХХ ст..)

Основна література: [Л.1. — С.109-130.], [Л.2 — С. 205-253],

Додаткова література:[Л.22. — С.5-23], [Л.24.- С.92-101], [Л.25– С. 227-249]. [Л.26.- С.344]

Завдання на СР — опрацювати питання

1. В яких працях знайшли вираз теоретичне обґрунтування М.Грушевським єдності і безперервності історичного процесу на всій етнічній території України і наукове осмислення його просторово-часової локалізації? Охарактеризуйте праці з регіональних проблем України учнів М.Грушевського.

2. Висвітліть процес розгортання Громадами історико-краєзнавчих студій, виникнення та проведення ними історико-краєзнавчих досліджень регіонів України.

Література для СР: [Л.1. — С109-130.], [Л.2. — С. 218-232]. Л.22. — С.5-23], [Л.24.- С.92-101], [Л.25– С. 227-249].

8 **Тема 2.3. Теоретико-пізнавальні та прикладні функції історичної регіоналістики ХІХ – початку ХХ ст. Регіональна історіографія і обґрунтування самодостатності українського історичного процесу**

Перелік питань

1. Дослідження регіональної специфічності у працях М.Драгоманова

2. Схеми М.Грушевського періодизації українського національного руху

3. Історико-регіональний критерій періодизації українського національного руху в працях О.Прицака і Д.Решетара, В Сарбея

Короткий опис матеріалу, що викладається на лекції

Умови розвитку української регіональної історіографії в ХІХ ст. Дослідження регіональної специфічності у працях М.Драгоманова. Пошук ефективних моделей місцевого самоврядування як інституту виявлення громадських ініціатив.

Схема М.Грушевського періодизації українського національного руху. Роль певних регіонів у розгортанні національного руху на різних історичних етапах. Залежність між рівнем розвитку національної самосвідомості і ступенем нагромадження історичних знань. Історико-регіональний критерій періодизації українського національного руху в працях О.Прицака і Д.Решетара, В Сарбея.

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції: Історичні карти:

*Україна. Етнографічні регіони (кінець ХІХ- початок ХХ ст..)

*Демографічний стан українських земель наприкінці ХІХ ст..

	<p><i>*Західноукраїнські землі на початку ХХ ст..</i> Таблиця: <i>* Схема М.Грушевського періодизації українського національного руху</i> Основна література: [Л.1. — С. 109–130], [Л. 2— С. 292–329], Додаткова література: [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 29. — С.112-120], [Л. 33]</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Охарактеризуйте процес виникнення народознавства – науки про цивілізаційний поступ і роль в ньому України</i> <i>2. В яких працях знайшов вираз аналіз географічних особливостей українських територій поза межами Росії, адміністративного і політичного устрою Галичини, Буковини, Закарпаття, етнографічних особливостей гуцулів, бойків, лемків, закарпатських русинів, економічного і культурного життя?</i> <i>3. Доведіть на прикладах прикладну, політичну функцію академічних історико-регіональних праць.</i> <p>Література для СР: [Л.1. — С. 109–130], [Л. 2— С. 292–329], [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31]</p>
9	<p>Тема 2.3. Теоретико-пізнавальні та прикладні функції історичної регіоналістики ХІХ – початку ХХ ст. Федералістичні проекти і адміністративні реформи.</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. М.Драгоманов та його ідея «самоуправи» областей і національностей, Пошук ефективних моделей місцевого самоврядування як інституту виявлення громадських ініціатив.</i> <i>2. Концепція федералізму І.Франка</i> <i>3. Концепція національно-територіальної децентралізації М.Грушевського</i> <i>4. Ідея самостійної України, як спілки самоуправних земель, утворених на основі їхніх природних і культурних особливостей (Українська Народна партія), ідея «територіалізму» В.Липинського</i> <p><u>Короткий опис матеріалу, що викладається на лекції</u></p> <p>Виникнення народознавства – науки про цивілізаційний поступ і роль в ньому України. Осмислення самодостатності українського історичного процесу О.Лотоцьким, П. Стебницьким. Аналіз географічних особливостей українських територій поза межами Росії, адміністративного і політичного устрою Галичини, Буковини, Закарпаття, етнографічних особливостей гуцулів, бойків, лемків, закарпатських русинів, економічного і культурного життя. Нариси території, населення, його статистики, географії України.</p> <p>Закладення в процесі вивчення України двох – вертикальному і горизонтальному - вимірах науково-організаційних основ історичної науки.</p> <p>Прихильники федералізму - М.Драгоманов і І.Франко. М.Драгоманов та його ідея «самоуправи» областей і національностей. План політичної і адміністративної реформи в Росії на засадах автономії земських одиниць. Концепція федералізму І.Франка. Концепція національно-територіальної децентралізації М.Грушевського. Ідея самостійної України, як спілки самоуправних земель, утворених на основі їхніх природних і культурних особливостей (Українська Народна партія). Ідея «територіалізму» В.Липинського. Прикладна, політична функція академічних історико-регіональних праць.</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції: . Історичні карти:</i> <i>*Австро-Угорщина на початку ХХ ст.. та її розпад.</i></p> <p>Основна література: [Л.1. — С. 109–130], [Л.2. – С.292-331] Додаткова література:[Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 33]</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Проаналізуйте умови розвитку української регіональної історіографії в ХІХ ст.</i> <i>2. Простежте, як відбувалось осмислення самодостатності українського історичного процесу О.Лотоцьким, П. Стебницьким.</i>

	<p>3. Пригадайте в яких працях робився аналіз географічних особливостей українських територій поза межами Росії, адміністративного і політичного устрою Галичини, Буковини, Закарпаття, етнографічних особливостей гуцулів, бойків, лемків, закарпатських русинів, економічного і культурного життя.</p> <p>Література для СР: : [Л.1. — С. 109–130], [Л.2. – С.292-331] ,[Л. 29. — С.112-120], [Л. 33]</p>
<p>10</p>	<p>Тема 2.4.Структура і функції історичної регіоналістики 20-90-х років ХХ –початку ХХІ ст.. Краєзнавство і регіонознавство (Ч-1)</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інституалізація краєзнавства в радянській Україні у 20 – 30-х роках ХХ ст. 2. Історичне краєзнавство на західноукраїнських землях 3. Регіонально-історичні дослідження другої половини ХХ ст.. 4. Пізнавальний та соціально-інформаційний потенціал сучасного історичного краєзнавства. Розвиток містознавства, києвознавства в Україні. <p><u>Короткий опис матеріалу, що викладається на лекції</u></p> <p>Інституалізація краєзнавства в Україні. Відмінності українського краєзнавства порівняно з російським. Новітні тенденції у краєзнавстві. Ідеологізація краєзнавства. Занепад краєзнавчих досліджень під тиском репресій 30-х років ХХ ст.. Становище краєзнавчої системи на західноукраїнських землях. Відродження інтересу до методичних і методологічних проблем краєзнавства в 60-70-х роках. Поява поняття «історичне краєзнавство». Розвиток містознавства, києвознавства. в Україні.</p> <p>«Історія міст і сіл Української РСР» - масштабне видання, яке вивело Україну в авангард краєзнавчої роботи на теренах СРСР, здобуток історичного краєзнавства. Енциклопедичне видання «Звід пам'яток історії та культури України». Розвиток справи дослідження історії окремих регіонів в 80-ті роки ХХ ст..</p> <p><i>Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції: . Історичні карти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> *Старовинний план Києва. 1850 р. *План м. Луцька. 1839 р. <p><i>Таблиці:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> *Основні завдання національного краєзнавства на сучасному етапі *Розвиток міст в Наддніпрянській Україні в другій половині ХІХ ст.. *Міська реформа 1870 р. *Найбільші українські міста наприкінці ХІХ ст.. <p>Основна література:[Л. 1. — С.81-129],[Л. 2. — С.332-409].</p> <p>Додаткова література: [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 23. — С. 79–94], [Л.29. Ч.5— С.14–29], [Л. 39. — С. 1–49],</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Визначте основні напрями історичного краєзнавства, його переваги та специфіку.</i> 2. <i>Охарактеризуйте основні джерела історико-краєзнавчих досліджень.</i> 3. <i>Прослідкуйте процес зародження та етапи становлення краєзнавчого руху</i> 4. <i>Розкрийте зміст дискусії навколо визначення предмету і завдань краєзнавства, співвідношення його наукових і громадських начал.</i> 5. <i>Проаналізуйте історично-краєзнавчий напрям досліджень у науковій спадщині І. Крип'якевича</i> 6. <i>Прослідкуйте розвиток справи дослідження історії окремих регіонів в 80-ті роки ХХ ст..</i> <p>Література для СР: [Л. 1. — С.81-129],[Л. 2. — С.332-409], [Л.29. Ч.5— С.14–29], [Л. 39. — С. 1–49]</p>
<p>11</p>	<p>Тема 2.4.Структура і функції історичної регіоналістики 20-90-х років ХХ –початку ХХІ ст.. Краєзнавство і регіонознавство (Ч-2)</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історична регіоналістика у контексті процесів диференціації та інтеграції у природничих та соціогуманітарних науках. 2. Становлення проблемно-теоретичного напрямку в українському регіонознавстві.

Короткий опис матеріалу, що викладається на лекції

Реорганізація інфраструктури локальної історії, створення нових регіональних науково-дослідних центрів після проголошення незалежності України. Пізнавальний та соціально-інформаційний потенціал сучасного історичного краєзнавства.

Становлення проблемно-теоретичного напрямку в українському регіональному краєзнавстві. Концепції районування кінця 50-60-х рр. ХХ ст. Перехід на територіальний принцип управління промисловістю 1957 р. Регіональна політика 70-80-х років. Інтегративні моделі «регіону для країни».

Розвиток історичної регіоналістики після проголошення незалежності України. Вироблення нових схеми суспільно-географічного районування. Вдосконалення термінологічного апарату дотичних до регіоніки галузей географічного, економічного, культурологічного знання. Поява нових перспективних напрямів досліджень просторових, зокрема, міжрегіональних зв'язків.

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції: . Історичні карти:

*Історико-етнографічне районування України (кінець ХІХ - початок ХХ ст..)

*Історико-етнографічні регіони України сьогодні

Основна література:[Л. — С.191-236], [Л.2. — С.332-410],

Додаткова література: [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 23. — С. 79–94], [Л.29. Ч.5— С.14–29], [Л. 39. — С. 1–49],

Завдання на СР — опрацювати питання

1. *Розкрийте співвідношення об'єктно-предметної сфери краєзнавства та регіоналістики*
2. *Висвітліть концепції районування кінця 50-60-х рр. ХХ ст.,перехід на територіальний принцип управління промисловістю 1957 р.*
3. *Проаналізуйте регіональну політику 70-80-х років, інтегративні моделі «регіону для країни».*
4. *Охарактеризуйте розвиток історичної регіоналістики після проголошення незалежності України.*

Література для СР: [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 23. — С. 79–94],

12 **Тема 2.5.Методологічні проблеми регіональної історіографії**

Перелік питань

- 1.Рефлексивний рівень історіографії: регіональні аспекти.
- 2.Традиції і новації у відображенні історичного процесу.

Короткий опис матеріалу, що викладається на лекції

Рефлексивний рівень історіографії – осмислення не лише історії об'єкта дослідження, але і історії пов'язаних з нею наукових пошуків. Поняття «рефлексія». Місце історіографії в ряду «рефлексивних дисциплін». Поняття «українська історіографія». Багатозначність поняття «Регіональна історіографія». Регіональна історіографія як інтерпретація локальної історії на матеріалах минулого історичної науки. Етапи становлення історичного регіонального краєзнавства.

Світовий та загальноєвропейський контекст української історіографії після здобуття незалежності

Перелік дидактичних засобів, що забезпечують наочність лекції:

Таблиця:

*Етапи становлення історичного регіонального краєзнавства.

Основна література: [Л.1. — С. 379-406], [Л.2. — С. 410–435].

Додаткова література: [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л.33].

Завдання на СР — опрацювати питання

1. *Визначте місце історіографії в ряду «рефлексивних дисциплін».*
2. *Охарактеризуйте регіональну історіографію як інтерпретацію локальної історії на матеріалах минулого історичної науки.*
3. *Висвітліть світовий та загальноєвропейський контекст української історіографії після здобуття незалежності*

Література для СР: [Л.1. — С. 379-406], [Л.2. — С. 410–435], [Л. 17 — С.9-31], [Л.33].

5.2. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

Семінарські заняття мають за мету сприяти поглибленому засвоєнню і закріпленню проблемних теоретичних питань навчальної дисципліни; формуванню навичок та вмінь критичного аналізу в історико-економічному та історико-культурному аспекті наукової літератури, статистичної інформації; узагальнення, осмислення та науково обґрунтованого оцінювання нагромадженого в історії зарубіжного та вітчизняного досвіду регіональних досліджень; а також знайомство з понятійним апаратом історичної регіоналістики України, її місцем в системі економічних наук.

№з/ п	Назва теми заняття
1	<p>Регіон як територіальна система в світогосподарських зв'язках країни</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть понять „регіон” і „регіональний розвиток”. 2. Основні типи та ієрархія регіонів. 3. Регіон як соціально-економічна система. 4. Проблемні регіони та їх класифікація. 5. Регіоналізація як одна із тенденцій сучасного розвитку людства. <p>Основна література:[Л.1.— С.138-191], [Л.2— С.60-139.], Додаткова література: [Л. 18. Ч.6. – С. 319-329], [Л.34. — Т. 1. – № 1. – С. 18–32], [Л.38. — С.67-78]</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкажіть про сучасні підходи до виділення регіонів у країнах Заходу і пострадянського простору. 2. Проаналізуйте структурну модель регіону та його структурно-функціональну організацію 3. Розкрийте суть регіональних інтересів і державної політики, регіонального політичного процесу і регіональної геополітики <p>Література для СР: Л.1.— С.138-191], [Л.2— С.60-139.], [Л. 18. Ч.6. – С. 319-329], [Л.34. — Т. 1. – № 1. – С. 18–32]</p>
2	<p>Найважливіші дослідницькі напрями. Історична урбаністика</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Об'єкт та предмет історичної урбаністики. Основні поняття 2. Історіографія досліджень історичної урбаністики на українських землях. 3. Основні підходи до вивчення міст в регіональному аспекті. Теоретичні засади урбаністики. 4. Містознавство в умовах глобалізації Місце та значення міст в українській історії на різних етапах, особливості українських міст. Пам'яткоохоронництво. <p>Основна література: [Л. 1. –С.243 – 253],[Л.2. – С. 205-292] Додаткова література: [14], [Л.27. – С .21-38], [Л.28. – С.268-301],[29], [31], [39]</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. В чому, на Ваш погляд, специфіка історичної урбаністики? 2. Висвітліть генезу міст, їх хронологічну, просторову, етнічну специфіку. <p>Література для СР: [Л. 1. –С.243 – 253],[Л.2. – С. 205-292], [Л.28. – С.268-301],[29], [31], [39]</p>
3	<p>Найважливіші дослідницькі напрями. Адміністративно-територіальний устрій України в історичному вимірі.</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Періодизація історії адміністративно-територіального устрою українських земель. 2. Особливості адміністративного устрою земель у Київській Русі, Литви та Польщі, в Козацькій державі, в Російській та Австро-Угорській імперіях. 3. Проблеми територіальної організації України за доби Центральної Ради.

	<p>4. Місце України в системі радянського територіального управління.</p> <p>5. Проблеми управління територіями й місцевого самоврядування в незалежній Україні.</p> <p>Основна література: [Л. 1. – С.174-180], [Л.2. — С. 205–292].</p> <p>Додаткова література: [Л.6. – С.145-158], [Л.7], [Л.8], [Л.15. – С. 118- 125], [Л.21. – С-92-128], [Л.32], [Л.33],[Л.40. – С. 405 -530].</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте розвиток адміністративно-територіальної системи під час Гетьманщини. 2. Дайте оцінку радянським адміністративно-територіальним реформам 1920-х—1930-х рр. 3. Визначте основні напрямки адміністративно-територіальної реформи на сучасному етапі. <p>Література для СР: [[Л. 1. – С.174-180], [Л.2. — С. 205–292], [Л.6. – С.145-158], [Л.7], [Л.8], [Л.15. – С. 118- 125], [Л.21. – С-92- 128], [Л.32]</p>
4	<p>Тема 2.1. Становлення і розвиток знань про регіони України кінця ХУІІІ початку ХХ ст.. Основні етапи створення інформаційної бази регіонознавства. Пошук оптимальних критеріїв районування України</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перший стихійно-описовий етап створення інформаційної бази майбутнього регіонознавства «Землеописання», поява державознавства, перші карти українських земель 2. Другий цілеспрямовано-описовий етап формування знань про регіони України. Поява статистико-географічних описів територіальних одиниць України, діяльність Академічних експедицій. 3. Третій історико-географічний етап у створенні емпіричної бази регіонознавства. Діяльність Статистичного відділення Міністерства Внутрішніх справ. Поява історичної регіоналістики. Регіональний історіографічний процес у Західній Україні. 4. Академічний характер регіональних досліджень, поява земельного або обласницького напрямку в українській історіографії (друга половина ХІХ .- початок ХХ ст..) Пошук оптимальних критеріїв районування України <p>Основна література: [Л. - С.81-130], [Л.2. — С. 139-204],</p> <p>Додаткова література: [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 26- с.344-385]</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Висвітліть локалізацію регіонів середньовічної України на основі аналізу вцілілих карт ХУ-ХУІ ст.. 2. Розкрийте наслідки археологічних експедицій 1768-1774 рр. 3. Дайте оцінку схем критеріїв районування України, І.Житецького, М.Аркаса 4. Охарактеризуйте основні підходи до пошуку оптимальних критеріїв районування в УРСР на причини їх невдач <p>Література для СР:[Л. - С.81-130], [Л.2. — С. 139-204], [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 26- с.344-385]</p>
5	<p>Тема 2.1. Становлення і розвиток знань про регіони України кінця ХУІІІ початку ХХ ст. Регіональні наукові центри. Програмне і методичне забезпечення.</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль університетів України в розробці концептуальних основ та методик української регіоналістики. 2. Діяльність наукових товариств - перших регіональних наукових центрів та їх роль у становленні української історичної регіоналістики. 3. Внесок ВУАН у справу регіонального дослідження України. 4. Система регіональних інституцій України історичного профілю та їх діяльність на українських землях в ХІХ- на початку ХХ ст. Програмне та методичне забезпечення регіональних студій. <p>Основна література: [Л. - С.81-130], [Л.2. — С. 139-204],</p>

	<p>Додаткова література: [Л. 16. — С. 112–120],], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 26- с.344-385] Завдання на СР — опрацювати питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які фактори сприяли перетворенню університетів на наукові центри становлення української історичної регіоналістики 2. Висвітліть діяльність та здобутки Одеського товариства історії та старожитностей. 3. Дайте характеристику діяльності Південно-Західному відділу Російського географічного товариства як регіонального загальноукраїнського наукового центру <p>Література для СР: [Л. - С.81-130], [Л.2. — С. 139-204], : [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31]</p>
6	<p>Тема 2.2. Формування наукового простору та методологічних засад історичної регіоналістики в Україні. Становлення регіональної історіографії. Наукові школи (кінецьXVIII – початок XX ст)</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закладання фундаменту історичного краєзнавства та регіоналістики. Збирання та первісне осмислення фактичного матеріалу, вироблення методик обстежень певних регіонів, обґрунтування критеріїв районування. Харківська, одеська, київська наукові школи, регіональні товариства (кінець ХУІІІ – 60 –ті роки ХІХ ст.). 2. Утвердження наукових підвалин районознавства, формування концептуальних основ регіоналістики в Україні в 70-90-ті роки ХІХ ст.. 3. Розширення «інформаційного поля» історичної регіоналістики на початку ХХ ст.. <p>Основна література: [Л.1. — С.109-130.], [Л.2 — С. 205-253], Додаткова література:[Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л.20.- С.102-114], [Л.26.- С.344-375] Завдання на СР — опрацювати питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назвіть перші узагальнюючі видання з історії регіонів Правобережної України. 2. Проаналізуйте діяльність журналу "Киевская старина" - авторитетного наукового видання, своєрідного регіонального наукового центру. 3. З іменами яких істориків пов'язане постання киевознавства? <p>Література для СР[Л.1. — С.109-130.], [Л.2 — С. 205-253], [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31]</p>
7	<p>Тема 2.2. Формування наукового простору та методологічних засад історичної регіоналістики в Україні. Становлення регіональної історіографії. Наукові школи (20-90-ті роки ХХ ст..)</p> <p><u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення інформаційної системи та інфраструктури регіоналістики в Україні в 20-30-ті роки ХХ ст.: діяльність школи Грушевського та його проект порайонного вивчення України., нищення регіональних наукових шкіл 2. Пожвавлення досліджень української історії та української історіографії в регіональному контексті в середині 60-х-80-ті роки ХХ ст.. 3. Розквіт регіональних досліджень в 90-ті роки ХХ ст.. <p>Основна література: [Л.1. — С.109-130.], [Л.2 — С. 205-253], Додаткова література:[Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л.20.- С.102-114], [Л.26.- С.344-375] Завдання на СР — опрацювати питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Яким чином здійснювалась пропаганда знань про українознавство? Проаналізуйте зв'язки з зарубіжними науковцями, інститутами, товариствами. 2. Розкажіть про створення комісії порайонного дослідження України та її діяльність 3. Охарактеризуйте схему періодизації українського національного руху М.Грушевського. 4. Висвітліть долю наукових шкіл, що займалися спеціальним дослідженням регіонів України в 30-ті роки ХХ ст.. <p>Література для СР Л.1. — С.109-130.], [Л.2 — С. 205-253], :[Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л.20.- С.102-114],</p>

8	<p>Тема 2.3. Теоретико-пізнавальні та прикладні функції історичної регіоналістики XIX – початку XX ст <u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Осмислення самодостатності українського історичного процесу в працях істориків-регіоналістів. Федералістичні проекти та адміністративні реформи М.Драгоманова, М.Грушевського, І.Франка, В.Липинського 2. Невдачі адміністративно-територіальних реформ 20-30-х років. <p>Основна література: [Л.1. — С. 109–130], [Л. 2— С. 292–329] Додаткова література: [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 29. — С.112-120], [Л. 33]</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. В яких напрямках йшов пошук ефективних моделей місцевого самоврядування як інституту виявлення громадських ініціатив? 2. Дайте визначення понять «федералізм», «автономія», «територіалізм». 3. Доведіть на прикладах прикладну, політичну функцію академічних історико-регіональних праць. <p>Література для СР: [Л.1. — С. 109–130], [Л. 2— С. 292–329], [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 29. — С.112-120]</p>
9	<p>Тема 2.4. Структура і функції історичної регіоналістики 20-90-х років XX –початку XXI ст.. Краєзнавство і регіонознавство..(Частина-1) <u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інституалізація краєзнавства в 20-30-ті роки 2. Становище краєзнавчої системи на західноукраїнських землях. 3. Відродження інтересу до методичних і методологічних проблем краєзнавства в 60-70-х роках. Поява поняття «історичне краєзнавство». 4. Розвиток містознавства, киевознавства в Україні. 5. Пізнавальний та соціально-інформаційний потенціал сучасного історичного краєзнавства <p>Основна література: Л. 1. — С.81-129],[Л. 2. — С.332-409]. Додаткова література: [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 23. — С. 79–94], [Л.29. Ч.5— С.14–29], [Л. 39. — С. 1–49]</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Коли з'являється поняття «історичне краєзнавство»? 2. Дайте характеристику «Історії міст і сіл Української РСР» - масштабному виданню, яке вивело Україну в авангард краєзнавчої роботи на теренах СРСР, здобутку історичного краєзнавства 3. Дайте оцінку появі енциклопедичного видання «Звід пам'яток історії та культури України». 4. Дайте визначення поняттям «культурна спадщина» та «культурне надбання» <p>Література для СР: [Л. 1. — С.81-129],[Л. 2. — С.332-409], [Л.29. Ч.5— С.14–29], [Л. 39. — С. 1–49]</p>
10	<p>Тема 2.4. Структура і функції історичної регіоналістики 20-90-х років XX –початку XXI ст.. Краєзнавство і регіонознавство.(Частина-2) <u>Перелік питань</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення проблемно-теоретичного напрямку в українському регіонознавстві 2. Розвиток історичної регіоналістики після проголошення незалежності України. <p>Основна література: [Л. 1.— С.191-236], [Л.2. — С.332-410], Додаткова література: [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 23. — С. 79–94], [Л.29. Ч.5— С.14–29], [Л. 39. — С. 1–49],</p> <p><i>Завдання на СР — опрацювати питання</i></p> <p><i>Проаналізуйте нові підходи до розвитку українського регіонознавства, схеми суспільно-географічного районування, принципи макрорегіоналізації країни, розвиток етнополітології, теорія районування</i></p>

	<p>1. <i>Прослідкуйте вдосконалення термінологічного апарату</i> дотичних до регіоніки галузей географічного, економічного, культурологічного знання.</p> <p>2. <i>Розкажіть про появу нових перспективних напрямів досліджень просторових, зокрема, міжрегіональних зв'язків.</i></p> <p>Література для СР: [Л. 1. — С.191-236], [Л.2. — С.332-410], [Л. 16. — С. 112–120], [Л. 17 — С.9-31], [Л. 23. — С. 79–94]</p>
11	<p>Модульна контрольна робота.</p> <p><i>Проведення МКР</i></p> <p>Завдання на СРС</p> <p>4. Підготовка до МКР</p>

Платформа дистанційного навчання:

Для кращого засвоєння матеріалу навчальної дисципліни в період дистанційної роботи, використовується електронна пошта, платформа дистанційного навчання «Сікорський» на основі системи Google Classroom та платформа для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, за допомогою яких:

- спрощується розміщення методичних рекомендацій, навчальних матеріалів, літератури тощо;
- здійснюється зворотній зв'язок з аспірантами щодо навчальних завдань та змісту навчальної дисципліни;
- перевіряються і оцінюються виконані завдання;
- ведеться облік виконання аспірантами плану навчальної дисципліни, дотримання графіку подання навчальних/індивідуальних завдань та їх оцінювання..

6. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота передбачає: підготовку до лекцій та семінарських занять; підготовку до участі в обговоренні питань теми; самоконтроль набутих знань; опрацювання джерел із списку літератури (базової / додаткової); створення презентацій (за вимогою) для візуального супроводу доповіді; підготовку до виконання модульної контрольної роботи (МКР); до написання реферату; екзамену тощо.

6.1. Теми для самостійного опрацювання не заплановано.

6.2. Підготовка до лекційних та семінарських занять. Для підготовки до лекційних та семінарських занять аспіранту необхідно опрацювати заплановану базову та допоміжну літературу та підготувати матеріал для його обговорення на заняттях. На це аспіранту виділяється по 2–3 год. на кожну тему дисципліни.

6.3. Модульна контрольна робота. На підготовку до МКР відводиться 2–4 год. СРЗ. Перелік питань для підготовки до МКР надано у **додатку В**.

6.4. Реферат. На підготовку та оформлення реферату відводиться 10 год. СРЗ. Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Рекомендований список тем рефератів надано у **додатку Д**. Методичні рекомендації оформлення реферату надано в **додатку Д1**. Терміни подання реферату викладачу не пізніше 16 тижня. Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тижень.

6.5. Екзамен. Екзамен проводиться в період екзаменаційної сесії, по завершенню навчального семестру згідно ухваленого графіку. На підготовку до екзамену відводиться 30годин СРЗ. Перелік питань для підготовки до екзамену надано у **додатку А**. В період дистанційного навчання екзамен може бути проведений згідно графіку за допомогою Google Classroom та платформи для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, або за інтегрованим РСО.

5. Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал кредитного модуля «*Історична регіоналістика України*», аспіранти :

1) на лекціях:

- виконують періодичні експрес-контролі залишкових знань з розділів кредитного модуля, що можуть включати в себе виконання трьох творчих завдань з дискусійних питань або експрес-тестових завдань (протягом 5-10 хв. із застосуванням тестів на платформі «Сікорський»- Moodle);
- проводять аналітичний огляд із застосуванням дискусійної форми спілкування лектора з аспірантами.

2) на семінарських заняттях

самостійно

- виконують модульну контрольну роботу із застосуванням платформи «Сікорський»- Moodle;
під керівництвом викладача:
- організовують дискусії між здобувачами з проблемних питань курсу, акцентуючись на аналіз та узагальнення наукової інформації;
- обґрунтовують сформульовані власні позиції та свою позицію на оцінки викладеного матеріалу.

Завдання та матеріали для проведення експрес-контролів / творчих завдань та модульної контрольної роботи подаються у додатку до робочої навчальної програми (силабусу).

Відвідуваність і виконання завдань

Лекція у вищому навчальному закладі переважно є інтегрованим адаптованим авторським викладом матеріалу з навчальної дисципліни викладачем у аудиторії. В ході лекції аспірантам пропонується матеріал з відповідних тем курсу, підготовлених на основі широкого кола джерел (у тому числі щойно введених у науковий обіг), а, відтак, концентрований і структурований, за необхідності підкріплений наочним матеріалом у вигляді презентацій. Також за потреби викладач роз'яснює ті чи інші моменти або питання, що виникають в процесі читання лекції. Отже, відвідування лекцій дає можливість аспіранту підготуватися до семінарського заняття та успішно виконати контрольні заходи. Проте відвідування лекцій є вільним і пропущені заняття не відпрацьовуються.

Безпосереднє вивчення предмету, а також контроль викладача за засвоєнням матеріалу курсу відбувається на семінарських заняттях, де слухачі обговорюють попередньо підготовлені доповіді, повідомлення, реферати. В результаті роботи на семінарському занятті формується базовий рейтинг аспіранта. Тематика, плани, завдання, методичні рекомендації семінарських занять доступні у Google класу або Moodle на платформі Сікорський, відповідних розділах сайту кафедри історії, системи «Кампус».

На семінарському занятті здобувач має право використовувати власні нотатки у рукописній або друкованій формі. Допускається використання електронних засобів, але у якості безпосередніх демонстраторів наочності або адресування аудиторії до електронних ресурсів, де їх розміщено у вільному доступі. Доповідь аспіранта з електронного носія є неприпустимою.

Аспірант, який з поважних причин пропустив семінарське заняття, має можливість відпрацювати це заняття, звернувшись до викладача не пізніше ніж за три тижні до початку екзаменаційно-залікової сесії. Викладач залишає за собою право визначати форму відробітку пропущених занять (усна відповідь, повідомлення з проблемних питань курсу, творча робота, реферат тощо). Оцінювання рівня засвоєння матеріалу пропущених тем семінарів відбуватиметься або у співбесіді з викладачем за графіком консультацій або шляхом прикріплення роботи у відповідному розділі у Google класу або Moodle на платформі Сікорський. Аспіранти, які мають пропуски семінарських занять, і не перездали пропущені теми, до складання іспиту не допускаються.

Контроль рівня засвоєного здобувачами матеріалу відбувається у вигляді контрольних робіт у системі Moodle на платформі Сікорський, бали яких додаються до загального рейтингу.

Аспірант, який пропустив контрольну роботу, має її відпрацювати протягом тижня після того, як контрольний захід було завершено.

При дистанційній формі навчання аспірант може отримати бали з дисципліни за інтегрованим рейтингом у формі заліку (рейтинг ухвалюється на засіданні кафедри за запитом викладача).

Форми роботи

Курс знайомить здобувачів з історичним минулим України, географічними та кліматичними особливостями її окремих частин, містами і селами, динамікою населення, комунікацій, адміністративно-політичним устроєм, ретроспективно і перспективно досліджує процеси життєдіяльності людських спільнот у територіальній площині, в межах районів, що історично склалися, взаємодію географічних, економічних, демографічних, екологічних, соціокультурних та інших процесів в регіональному розрізі.

Також аналізується регіональна специфіка в історико-культурному аспекті, вплив геополітичних чинників на формування специфічних особливостей економічного і культурного розвитку регіонів, світоглядних і поведінських стереотипів, взаємовплив та взаємозумовленість проблем глобалізації та регіоналізації, методологічні проблеми регіональної історіографії. прищеплює культуру творчого мислення, використовуючи вже досягнуте в практиці минулих епох відповідно до вимог сучасності.

Лекція (з латинської *lectio* – читання) – систематичний усний виклад навчального матеріалу, окремої теми – є провідною формою навчального процесу, яка фактично визначає загальну спрямованість усіх вищезазначених форм навчальних занять. Зважаючи на специфіку курсу, при читанні лекцій викладачами кафедри здебільшого застосовується проблемний метод, що передбачає розкриття тих чи інших важливих тем історичної регіоналістики України, причому не завжди у чіткій хронологічній послідовності.

У ході лекції аспірантам пропонується добре структурований, концентрований матеріал з проблеми, списки новітньої літератури, а також, при потребі, роз'яснення тих чи інших спірних питань, що постають „по ходу викладу”. Отож, регулярне відвідування лекцій – це не тільки данина поваги до викладацької праці, але й важлива умова успішного опанування курсу.

Тематика лекцій представлена у робочій програмі дисципліни. Під час лекції слухачі можуть ставити питання викладачеві. Викладач також може звертатися з питаннями до аудиторії. Однією з форм роботи на лекціях є діалог між аспірантами і викладачем.

Закріпленням знань, здобутих аспірантами під час лекцій, а також однією з форм викладацького контролю за ходом вивчення аспірантами предмету є семінарські заняття. Семінар (з лат. *seminarium* – розсадник) – вид навчальних занять, що передбачає обговорення аспірантами під керівництвом викладача підготовлених ними повідомлень, доповідей, рефератів.

Семінарські заняття мають за мету сформувані у слухачів вміння працювати з історичною, суспільно – політичною та навчально-методичною літературою, мовної культури, логічного мислення, загальної культури особистості з урахуванням спеціальності, обраної аспірантом, а також навички готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, приймати активну участь у дискусії, робити науково обґрунтовані оцінки досягненням минулого та сучасного рівня соціально-економічного, політичного, культурного розвитку регіонів; узагальнювати, критично осмислювати та адекватно оцінювати нагромаджений в історії зарубіжний та вітчизняний досвід з історичної регіоналістики.

Завданням семінару є:

- закріплення лекційного матеріалу;
- формування навичок та вмінь літератури з історичної регіоналістики України;
- знайомство з базовою термінологією, що дозволяє підвищити рівень історичних знань і сприяє підвищенню культури мови аспірантів.

Семінарські заняття проводяться лише після того, як аспіранти прослухали і засвоїли матеріал лекції. Темі лекцій і семінарів тісно взаємопов'язані між собою. Відправним, так би мовити, базовим матеріалом для готування семінарських занять є конспекти лекцій, проте власне підготовка до семінарів передбачає поглиблене вивчення джерел і літератури у ході самостійної роботи.

Розроблена система семінарських занять, має за мету орієнтацію слухачів на поглиблене вивчення закономірностей та своєрідність регіональних процесів в світі та Україні на різних етапах. Плани занять пропонуються перед усім, для самостійної роботи аспірантів щодо тем, які вивчаються та проблем, що поставлені.

Форма участі здобувачів в семінарських заняттях виглядає як сумарна робота, в яку входить:

- Виступ з основного питання або усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові завдання, творчі роботи, історичні есе тощо) та їх оформлення відповідно до вимог.

Отримані на семінарських заняттях оцінки за виступи, а також відмічені викладачем „знаки активності” аспірантів (суттєві доповнення до виступів доповідачів) враховуються при розрахунку стартових балів рейтингової системи оцінювання знань.

Важливе значення у підготовці до семінару має консультація викладача. Графіки надання викладачами консультацій, обсяг відведеного для цього часу визначаються навчальним планом. Консультації допомагають здобувачам розібратися у найбільш складних для опрацювання темах, отримати додаткові рекомендації для успішного засвоєння курсу. Практикуються індивідуальні консультації (викладач-аспірант), а також консультації для групи слухачів. Останні, як правило, проводяться напередодні іспитів.

Уважне опрацювання джерел і літератури, з'ясування складних питань у ході консультацій з викладачем створюють умови для наступного етапу підготовки до семінарського заняття – готування виступу. Як засвідчує практика, здобувачі далеко не завжди здатні послідовно і логічно викладати свої думки перед аудиторією. Для того, щоб уникнути неприємних несподіванок, виступи слід заздалегідь готувати. Ідеться насамперед про складання розгорнутого плану виступу – послідовного викладу тез доповіді, з наведенням основних фактів, дат, імен, цитат з творів, інших додаткових матеріалів. Наявність такого плану дозволить слухачеві у відведений короткий час чітко і достатньо повно викласти свої думки, не ухиляючись від головної теми, аргументовано їх обґрунтувати, відповісти на ті чи інші запитання викладача, доповнити виступи інших аспірантів.

Хід семінарських занять переважно є сталим. На початку викладач звертається до аспірантів із вступним словом, в якому окреслює коло питань для обговорення, визначає порядок виступів, характер ведення дискусій. Традиційні форми ведення семінарів передбачають: виступ здобувача з доповіддю з окремого питання (опитування може бути проведене або за бажанням самих аспірантів, або за викликом викладача), відповіді на запитання, доповнення інших слухачів; організація дискусії, „круглого столу” довкола певної теми; публічний захист рефератів; рецензування аспірантами доповідей, рефератів.

Підготовлений заздалегідь виступ аспіранта має бути логічним, послідовним та аргументованим. Доповідач повинен вільно володіти опрацьованим матеріалом, уміти дати відповіді на всі додаткові запитання, продемонструвати готовність і здатність відстоювати свої позиції. Рекомендована тривалість виступу – не більше 10-15 хвилин. Слід зважати на те, що відведений для семінарського заняття час передбачає розгляд не одного, а трьох-чотирьох питань. Крім того, не виправдано тривалий виступ втомлює слухачів, притупляє їх увагу.

Під час виступу аспіранту слід звернути увагу на якість мовлення: виступ має бути чітким, зрозумілим, відповідати нормам сучасної літературної мови.

Як правило, виступ кожного слухача під час семінарського заняття оцінюється викладачем, який ставить додаткові запитання, робить уточнення, акцентуючи увагу присутніх на перевагах і недоліках у висвітленні теми відповідає на їх питання. З питаннями до доповідача можуть звертатися й самі аспіранти. Вітаються також зроблені здобувачами суттєві доповнення до виступу. Аспіранти оцінюють доповіді один одного, доповнюючи або виявляючи недоліки в доповіді. У ході обговорення того чи іншого питання важливо досягти творчої атмосфери. Останнє можливе лише за умови якісної підготовки аспірантів до семінарів, а також активної участі в них усіх слухачів.

Окремою формою роботи у ході семінарського завдання є також рецензування здобувачами виступу доповідача. Рецензія (з лат. *recensio* – розгляд) – критичний розбір і оцінка доповідей, рефератів використовується у навчальному процесі як один із додаткових засобів активізації

пізнавальної діяльності аспірантів. Рецензування передбачає розбір як позитивних сторін доповіді, так і її недоліків. З'ясування позитивного доробку доповідача, тобто зосередження уваги на послідовності викладу матеріалу, логіці дискутованих проблем, підбраному матеріалі, аргументованих висновках і т. ін. – є загальноприйнятою, обов'язковою етичною нормою, оскільки демонструє повагу рецензента до проведеної доповідачем інтелектуальної праці.

Висловлювані рецензентами критичні зауваження мають бути цілком конкретними, а не набувати характеру загальних, поверхових тверджень. Це стосується, наприклад, виправлення неточностей, припущених доповідачем, у визначенні тих чи інших понять, імен, дат. Не слід також обмежуватися загальною вказівкою на те, що доповідач у процесі підготовки не використав усі необхідні джерела і літературу, натомість варто конкретно вказати, яку саме літературу для поглибленого опрацювання питання необхідно було б опрацювати. Рецензенту належить оцінювати і якість мовлення доповідача, при цьому слід твердо дотримуватися норм етики: ні в якому разі не вдаватися до особистих образ чи приниження людської гідності, зосереджуючи увагу лише на доброзичливій, діловій критиці.

Успіх у засвоєнні дисципліни «Історична регіоналістика України» гарантує лише глибоке опанування програми курсу у повному обсязі. Тож, регулярне відвідування лекцій, належна підготовка до семінарських занять, зокрема опрацювання усіх без виключення винесених на обговорення питань, виступ з основного питання або усна наукова доповідь, доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ, участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття, успішний захист реферату – є обов'язковими умовами.

Пропущені контрольні заходи

Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), аспіранту надається можливість виконати ці контрольні заходи у визначений час.

Аспіранти, які без поважної причини були відсутні на МКР, надається можливість виконання МКР на не запланованому занятті, але в такому разі до результату будуть застосовані штрафні бали.

Реферат

Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Теми реферату аспірант може обирати із запропонованих викладачем або пропонувати свою тему.

Реферат виконується:

- відповідно до методичних рекомендацій (додаток Д1).
- з урахуванням академічної доброчесності зокрема: самостійного виконання роботи; посилання на джерела інформації у разі використання тверджень, відомостей тощо; дотримання норм законодавства про авторське право і сумісні права; надання достовірної інформації про джерела інформації тощо. У разі виявлення порушень академічної доброчесності реферат не зараховується і аспірант може бути відрахований з університету.

Реферат подається на перевірку викладачу не пізніше 16 тижня.

Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тижень із застосуванням мультимедійного обладнання.

Заохочувальні та штрафні бали

Заохочувальні бали

Аспірантів заохочують до науково-дослідницької роботи за темою дисертації та оприлюднення її результатів, зокрема до участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи», яку щорічно організовує кафедра історії КПІ ім. Ігоря Сікорського або публікації у науковому журналі «Сторінки історії» (категорії A, Web of Science). Написання тез та/або статті з тематики навчальної дисципліни +8 балів.

Штрафні бали

- Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті) – 5 балів.
- Надання реферату на перевірку пізніше від встановленого терміну – 5 балів.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та ключові принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Види контролю

1. **Поточний контроль:** робота на семінарських заняттях у формі дискусій з проблемних питань курсу, з акцентуванням на узагальненні наукової інформації, формулювання власної позиції та оцінки викладеного, експрес-контрольні роботи на лекціях, підготовка домашньої контрольної роботи, модульна контрольна робота.
2. **Календарний контроль:** проміжна атестація (далі – атестація) з метою підвищення якості навчання здобувачів та моніторингу виконання графіка.
3. **Семестровий контроль:** екзамен.

Поточний контроль проводиться під час аудиторних занять для перевірки рівня підготовки аспірантів за темою й забезпечення зворотного зв'язку між викладачами й аспірантами. На базі результатів поточного контролю викладач коригує методи й засоби навчання, а здобувачі розподіляють час на самостійне (до)опрацювання тем.

Форми участі аспірантів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- доповідь з основного питання;
- доповнення;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз першоджерел і зразків праць, підібраних за темою дисертації;
- письмові практичні вправи;
- експрес-контрольні на лекціях.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному модульному контролі.

Позитивна оцінка поточної успішності аспіранта за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за МКР і реферат є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Особливими видами поточного контролю є МКР (орієнтовні завдання наведено в Додатку В), а також реферат.

МКР проводиться письмово (або через Google classroom/Moodle на платформі «Сікорський» (надалі – платформа)). Результати МКР оголошуються аспірантам на наступному занятті (або в Google classroom/Moodle). Аспірант має право покращити свої бали з МКР у разі її своєчасного написання на запланованому занятті / отримавши доступ від викладача до завдань на платформі.

На МКР аспірантам не дозволяється нічим користуватись.

Календарний контроль (КК) проводиться відповідно до графіка навчального процесу. Перша атестація відбувається на 8-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 10 балів), друга – на 14-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 25 балів).

Семестровий контроль. Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни передбачена така форма звітності, як іспит, що проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни.

Форма семестрового контролю є усною – співбесіда, зміст і структура екзаменаційних білетів, критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі кредитного модуля й доводяться до відома аспірантів на першому занятті.

Результати виконання завдань оголошуються кожному аспіранту окремо та фіксуються в оціночних списках, за допомогою яких аспіранти можуть відстежувати свій поточний рейтинг. Викладач пояснює здобувачам, чому саме так оцінив їхні роботи, а також надає консультації, а потім – можливість виконати роботу над помилками (не оцінюється).

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг аспіранта з кредитного модуля складається з балів, що отримуються за:

- 1) експрес-контроль на 5-ти лекційних заняттях;
- 2) роботу на 5 семінарських заняттях;
- 3) модульну контрольну роботу;
- 4) реферат
- 5) екзамен

Робота аспіранта:

- на 5-ти семінарських заняттях визначає 35% його рейтингу з кредитного модуля;
- контроль залишкових знань з 2-х розділів (на 5 лекційних заняттях) кредитного модуля визначає 5% його рейтингу з кредитного модуля;
- модульна контрольна робота визначає 10% його рейтингу з кредитного модуля;
- реферат визначає 10% його рейтингу з кредитного модуля;
- екзаменаційна робота визначає 40% його рейтингу з кредитного модуля.

Під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно викладачем виставляється підсумкова кількість балів за роботу аспірантам на семінарських заняттях. Рейтинг аспіранта станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 2-3 семінарських заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 5-6 семінарських заняттях) навчання повідомляється здобувачеві на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання аспіранта визначені у положенні про РСО з навчальної дисципліни, що є додатком до робочої програми навчальної дисципліни та у додатку С до силабусу.

Умови допуску до семестрового контролю: Наявність кількості балів не менше 30, виконання МКР та реферату не менше ніж на «достатньо»

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

При наявності у аспіранта документів підтверджуючих його участь у олімпіадах / наукових конференціях і публікації в науковому збірнику «Сторінки історії» за темою семінарського заняття або розділу навчальної дисципліни можуть зараховуватись за відповідною тематикою та відповідними балами РСО

Рекомендації здобувачам

Робота на лекціях необхідна для засвоєння здобувачами термінів, понять, методології предмета, з'ясування закономірностей економічного розвитку світу й України в певні періоди, формування власної думки з тих чи інших аспектів економічного розвитку на основі здобутих знань, збільшення обсягу засвоєного ними навчального матеріалу і поглибленого розуміння основних проблем курсу, вироблення здатності до його критичного осмислення.

Для підготовки до семінарського заняття необхідно:

- скласти короткий конспект, що розкриває зміст провідних питань, запропонованих для вивчення за даною темою;
- визначити основні терміни та поняття теми;
- підготувати повідомлення або доповідь;
- підібрати ілюстративний матеріал за темою або зробити презентацію;
- опрацювати основну та додаткову літературу;
- відповісти на проблемно-пошукові питання;
- дати відповідь на навчальні тести, запропоновані до відповідних тем.

Приступаючи до підготовки семінарського заняття, аспірант повинен спочатку уважно ознайомитися з темою, переліком винесених на обговорення питань, рекомендованим списком літератури, переглянути конспект відповідної лекції. Потрібно готуватися до всіх без виключення питань майбутнього семінарського заняття, адже лише такий підхід гарантує успішність засвоєння матеріалу. Опрацювання конкретного питання семінарського заняття передбачає поглиблене вивчення рекомендованих списком джерел і літератури, які можна замовити і отримати в університетській бібліотеці, проте можна опрацювати й у читальних залах Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського в електронному вигляді. Пошук потрібної літератури у бібліотеках здійснюється за алфавітним та тематичним каталогами. Із правилами роботи у читальних залах можна ознайомитися на сайті самих бібліотек.

Важливе значення має вміння правильно опрацювати підручники, збірники документів, наукові праці. Як і будь-яка інша праця, осмислене читання вимагає набуття певних практичних навичок. Спочатку слід ознайомитися з заголовком книги, звернути увагу на її автора, можливо його ім'я відоме за іншими книгами. Далі слід подивитися на рік видання праці: останнє не має значення, якщо ідеться про збірники документів або ж археографічну публікацію (перевидання раритетної книжки), натомість з опублікованих кількома виданнями навчальних посібників чи монографічних праць бажано використовувати новітні видання. Необхідно прочитати коротку анотацію до праці, зваживши, на яку саме категорію читачів вона розрахована. Для магістрів і аспірантів рекомендується опрацювання академічних монографій, адресованих переважно науковцям.

Наступні кроки у роботі з книгою – читання передмови, вступу, уважне ознайомлення з заголовками розділів праці. Останнє є особливо важливим з огляду на те, що при підготовці конкретних питань семінарського заняття аспірантам подекуди доводиться вивчати зміст усієї книги, проте нерідко достатнім є вивчення лише окремих її розділів. Читання матеріалу книги також може бути різним. Деякі видання (насамперед ті, що віднесені списком рекомендованої літератури до розряду додаткових) достатньо лише побіжно переглянути. Практикується й метод вибіркового читання книги – тих її розділів або фрагментів, які стосуються опрацьовуваних аспірантом конкретних питань. Нарешті найскладнішою, проте і найвдячнішою формою роботи з книгою є її фронтальне опрацювання, що передбачає зосереджене, неквапливе вивчення змісту усієї книги, осмислення прочитаного.

Зазвичай у ході читання варто запам'ятовувати найбільш важливі історичні факти, дати, імена, роблячи відповідні чернеткові записи на окремих листках паперу. Разом із тим науково-освітнє читання не передбачає перевантаження пам'яті значною масою найрізноманітніших фактів. Не має сенсу також вдаватися до простого механічного заучування змісту книжки.

Враховуючи на те, що сучасна вітчизняна історична наука розвивається в умовах демократії та плюралізму думок, позиції авторів з тих чи інших наукових питань далеко не завжди є тотожними, більше за те – часто заперечують одна іншу. За таких умов аспірант, схильний до механічного, бездумного заучування тексту, може потрапити у скрутне становище. Відтак, правильно читати – це також і вироблення здатності до критичного осмислення прочитаного, вміння формувати власні думки на основі здобутих знань.

Хоча для підготовки до семінарського заняття достатньо ознайомитися з рекомендованим викладачами переліком книг, не можна не вітати прагнення аспірантів самостійно опрацювати додаткову новітню літературу.

Позааудиторні заняття

Заняття з оформлення списку використаних джерел та публічний захист доповіді можуть бути проведені в Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка (за попередньою згодою).

Можлива участь аспірантів у всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи».

Дистанційне навчання

В умовах дистанційного режиму організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання: платформи дистанційного навчання «Сікорський» та «Електронний кампус».

Навчальний процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. Заняття проходять з використанням сучасних ресурсів проведення онлайн-зустрічей (організація відео-конференцій).

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено

Доцент каф. історії, доц., к.і.н. Боева Світлана Юріївна

посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ

Розглянуто НМКУ 032 «Історія та археологія» (протокол № 8 від 29 червня 2021р)

Ухвалено кафедрою історії (протокол № 16 від 29 червня 2021р.)

Погоджено Методичною комісією факультету ФСП (протокол № 6 від 29 червня 2021р.)

Перелік питань до семестрового контролю (екзамен)

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти

Третій (освітньо-науковий)

Спеціальність

032 Історія та археологія

(код і назва напряму підготовки)

Освітня програма

Історія

(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна

Історична регіоналістика України

(назва)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____

1 *Питання з I блоку питань*

2 *Питання з II блоку питань*

Затверджено на засіданні кафедри

Історії

(назва кафедри)

Протокол № _____

від

« _____ »

202

р.

Завідувач кафедри історії

_____ (підпис)

_____ (Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування екзаменаційних білетів*

Питання I з блоку питань I

1. Дайте визначення об'єктно-предметної сфери історичної регіоналістики України
2. Визначте мету і завдання та функції предмета історичної регіоналістики України.
3. Прослідкуйте взаємозв'язок політичної регіоналістики з іншими суміжними дисциплінами
4. Перелічіть відомі вам методи історичних досліджень. Які з них найбільш придатні для історико-регіоналістичних студій?
5. Дайте характеристику основних понять та категоріального апарату історичної регіоналістики України
6. В чому полягає специфіка історичної регіоналістики як наукової галузі знань?
7. Визначте основні етапи становлення історичного регіоналістичного вчення України
8. Розмежуйте об'єктно-предметну сферу історичної регіоналістики і краєзнавства. Визначте співвідношення цих двох галузей знань
9. Дайте визначення поняття «регіон» та проаналізуйте основні підходи до його трактування.
10. Дайте визначення поняттям „край”, „регіон”, „історико-культурна зона”. Визначте співвідношення між цими територіями.
11. Охарактеризуйте просторові рівні регіоналізації: макрорегіон – мезорегіон – мікрорегіон.
12. Проаналізуйте процес перетворення регіонів на основні осередки європейського політичного простору. Що таке «Європа регіонів»?

13. Розкрийте поняття «кордон», «пограниччя». Доведіть, що в сучасному світі відбувається переосмислення проблеми кордонів і погранич.
14. Поясніть, в чому полягає феномен «нового прикордоння» як сукупності історичних та новоутворених соціальних і економічних зв'язків уздовж кордонів колишніх радянських республік.
15. . Визначте основні підходи і трактування поняття «регіональна історія» , її місце в системі історичного пізнання.
16. Яким було місце та значення міст в українській історії на різних етапах? Охарактеризуйте містознавство в умовах глобалізації.
17. Прослідкуйте зміни в адміністративно-територіальному устрої України в історичному вимірі.
18. Дайте періодизацію історії адміністративно-територіального устрою українських земель.
19. Назвіть особливості адміністративного устрою земель у Київській Русі, Литви та Польщі.
20. Як вирішувались проблеми територіальної організації України за доби Центральної Ради ?
21. Визначте місце України в системі радянського територіального управління.

Питання II з блоку питань II

1. Проаналізуйте основні критерії, підходи та спроби районування України (кінець ХУІІІ -80-ті роки ХХ ст.).
2. Розкрийте зміни в адміністративно-територіальному устрої українських земель у роки Другої Світової війни,
3. Висвітліть процес реорганізації адміністративно-територіальної системи УРСР у 1950-ті — 1980-ті рр..
4. Визначте основні напрямки адміністративно-територіальної реформи на сучасному етапі
5. Дайте характеристику першого стихійно-описового етапу формування інформаційної бази для майбутнього регіонознавства
6. Охарактеризуйте пошук оптимальних критеріїв районування. Проаналізуйте схеми критеріїв районування України О.Шафонського, Я.Марковича, П.Чубинського, І.Житецького, М.Аркаса.
7. Назвіть провідні Університетські центри та визначте їх роль у створенні концептуальних основ української регіоналістики
8. Охарактеризуйте систему регіональних інституцій історичного профілю на українських землях у ХІХ - на початку ХХ ст
9. Яким був внесок М.Закревського, О.Андрієвського, М.Максимовича у розвиток киевознавства? Назвіть основні праці цих науковців.
- 10.Що нового вніс М.Костомаров в історико-регіональні студії другої половини ХІХ ст.?
- 11.Що нового вніс В.Антонович в історико-регіональні дослідження другої половини ХІХ ст.? Охарактеризуйте науковий доробок вченого.
- 12.В чому полягали новаторські підходи Д.Багалія у вивченні історичної регіоналістики України? Які регіони України входили до сфери наукових інтересів вченого та його учнів.
- 13.Яким був внесок вченого Д.Яворницького в історико-регіональні дослідження Які регіони України входили до сфери наукових інтересів вченого та його учнів.?
- 14.Окресліть сферу наукових інтересів учнів Львівської школи М.Грушевського. Назвіть їх праці з регіональних проблем України
15. Дайте характеристику історико-регіональних критеріїв періодизації українського національного руху в працях М.Грушевського
- 16.Які фактори, на Вашу думку, перетворили Київ наприкінці ХІХ ст.. на визначний регіональний центр народознавства
- 17.Визначте роль М.Слабченка у перетворенні Одеси на авторитетний регіональний науковий центр.

18. Дайте оцінку ідеї «самоуправи» областей і національностей М. Драгоманова. Охарактеризуйте план політичної і адміністративної реформи в Росії на засадах автономії земських одиниць.
19. Хто з істориків на вашу думку, зробив найбільш вагомий вклад в регіональну історіографію XIX ст.. Відповідь аргументуйте.
20. На основі фактичного матеріалу доведіть, що академічні історико-регіональні праці XX – початку XX ст. виконували прикладну, політичну функцію

Перелік питань до модульної контрольної роботи

з кредитного модуля

Історична регіоналістика України

ЗРАЗОК МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий)

спеціальність 032 Історія та археологія

Освітня програма Історія

форма навчання Денна

Навчальна дисципліна Історична регіоналістика України

Модульна контрольна робота № _____

- 1 *Питання з I блоку питань*
- 2 *Питання з II блоку питань*
- 3 *Питання з III блоку питань*

Викладач _____ *Ім'я ПРІЗВИЩЕ*

ПИТАННЯ для формування модульної контрольної роботи

Питання з блоку питань I (завдання на СР до матеріалу лекцій №1- 4)

1. 1.Визначте особливості сучасного розвитку дисципліни.
2. 2.Охарактеризуйте основні завдання розвитку науки про регіони на сучасному етапі її розвитку.
3. 3.Розкрийте значення Історичної регіоналістики в системі наук про людину й довкілля
4. Прослідкуйте трансформацію регіональних соціально-економічних систем.
5. Як співвідносяться сучасний регіоналізм і глобалізм? Проаналізуйте концепцію «Європа регіонів».
6. Розкрийте причини виникнення регіоналізму і транс регіоналізму, основні принципи регіоналізму Розкрийте зарубіжні концепції регіоналізму.
7. Визначте місце і функції історичного регіонознавства в системі історичного пізнання
8. Розкрийте основні підходи і трактування поняття «Регіональна історія». Висвітліть місце регіональної історії в системі історичного пізнання
9. Охарактеризуйте місто як соціальний організм, розвиток та особливості українських міст. Прослідкуйте місце та значення міст в українській історії на різних етапах, проаналізуйте основні підходи до вивчення міст в регіональному аспекті, теоретичні засади урбаністики.
10. Розкрийте феномен «нового прикордоння» як сукупності історичних та новоутворених соціальних і економічних зв'язків уздовж кордонів колишніх радянських республік. Проаналізуйте еволюцію транскордонних відносин на рубежах України
11. Висвітліть проблеми управління територіями й місцевого самоврядування в незалежній Україні, основні напрямки адміністративно-територіальної реформи на сучасному етапі
12. Розкрийте суть трьох періодів становлення та розвитку знань про регіони України
13. Дайте оцінку схем критеріїв районування України О.Шафонського, Я.Марковича, П.Чубинського.
14. Що Вам відомо про схему економічного районування СРСР, назвіть її критиків

Питання з блоку питань II (завдання на СР до матеріалу лекцій №№5-8)

1. Назвіть провідні університетські центри, покажіть їх роль у створенні концептуальних основ української регіоналістики
2. Прослідкуйте процес виникнення шкіл українського краєзнавства. Як відбувався перехід від нагромадження і введення в науковий обіг величезного масиву джерел до аналізу регіональної специфіки чітко окресленого простору?
3. Визначте основні фактори перетворення Києва на визнаний регіональний центр народознавства
4. Якими програмами та методиками керувалась Система регіональних інституцій історичного профілю на українських землях XIX – початку XX ст
5. Прослідкуйте, яким чином відбувався процес осмислення українського історичного процесу через призму регіоналістичних, регіональних підходів М. Костомаровим.
6. Охарактеризуйте регіональні підходи у науковій спадщині Антоновича.
7. Висвітліть систематичне археологічне обстеження Д.Яворницьким Катеринославщини і закладення основ місцевого музейництва
8. Проаналізуйте діяльність І.Франка та її значення для розвитку історичного краєзнавства у Галичині
9. В яких працях знайшли вираз теоретичне обґрунтування М.Грушевським єдності і безперервності історичного процесу на всій етнічній території України і наукове осмислення його просторово-часової локалізації? Охарактеризуйте праці з регіональних проблем України учнів М.Грушевського.
10. Висвітліть процес розгортання Громадами історико-краєзнавчих студій, виникнення та проведення ними історико-краєзнавчих досліджень регіонів України
11. Охарактеризуйте процес виникнення народознавства – науки про цивілізаційний поступ і роль в ньому України
12. В яких працях знайшов вираз аналіз географічних особливостей українських територій поза межами Росії, адміністративного і політичного устрою Галичини, Буковини, Закарпаття, етнографічних особливостей гуцулів, бойків, лемків, закарпатських русинів, економічного і культурного життя?
13. Доведіть на прикладах прикладну, політичну функцію академічних історико-регіональних праць

Питання з блоку питань III (завдання на СР до матеріалу лекцій №№9-12)

1. Проаналізуйте умови розвитку української регіональної історіографії в XIX ст.
2. Простежте, як відбувалось осмислення самодостатності українського історичного процесу О.Лотоцьким, П. Стебницьким.
3. Визначте основні напрями історичного краєзнавства, його переваги та специфіку.
4. Охарактеризуйте основні джерела історико-краєзнавчих досліджень.
5. Прослідкуйте процес зародження та етапи становлення краєзнавчого руху
6. Розкрийте зміст дискусії навколо визначення предмету і завдань краєзнавства, співвідношення його наукових і громадських начал.
7. Проаналізуйте історико-краєзнавчий напрям досліджень у науковій спадщині І. Крип'якевича
8. Прослідкуйте розвиток справи дослідження історії окремих регіонів в 80-ті роки XX ст..
9. Розкрийте співвідношення об'єктно-предметної сфери краєзнавства та регіоналістики
10. Висвітліть концепції районування кінця 50-60-х рр. XX ст., перехід на територіальний принцип управління промисловістю 1957 р.
11. Проаналізуйте регіональну політику 70-80-х років, інтегративні моделі «регіону для країни».
12. Охарактеризуйте розвиток історичної регіоналістики після проголошення незалежності України
13. Визначте місце історіографії в ряду «рефлексивних дисциплін».

14. *Охарактеризуйте регіональну історіографію як інтерпретацію локальної історії на матеріалах минулого історичної науки.*
15. *Висвітліть світовий та загальноєвропейський контекст української історіографії після здобуття незалежності*

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
з кредитного модуля

Історична регіоналістика України

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «доктор філософії»

форма навчання

денна

1. Рейтинг аспіранта з кредитного модулю складається з балів, що він отримує за:

- контроль залишкових знань на 5 лекціях
- роботи на 5 семінарських заняттях
- модульна контрольна робота (МКР)
- реферат
- екзамен

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Контроль залишкових знань на 5 лекціях (максимальна кількість балів за 1 контроль на лекції складає 1 бал):

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	1
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності)	0,75
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	0,5

2. Роботи на 5 семінарських заняттях (максимальна кількість балів на 1-му семінарському занятті складає 7 балів)

«відмінно» – творче розкриття одного з питань, вільне володіння матеріалом	7
«добре» – глибоке розкриття одного з питань дискусії	6-5
«задовільно» – повне розкриття одного з питань дискусії	4

3. Написання МКР з 3 питань (максимальна кількість балів за 1 питання складає 3 бали).

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	3
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності)	2,5
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	2

4. Виконання реферату (максимальна кількість балів Р складає 11 балів)..

«відмінно» – відповідність вимогам до змісту, структури та оформлення не менше ніж 90%	10-11
«добре» – робота відповідає вимогам змісту та структури, але має неточності в оформленні та містить не менше за 75% потрібної інформації	8-9
«задовільно» – робота не зовсім відповідає вимогам змісту та структури, має неточності в оформленні, незначні помилки в тексті та містить не менше за 60% потрібної інформації	7

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Підготовка для зарахування реферату тез доповіді або статті до фахового	8 балів	Надання реферату на перевірку пізніше від установленого терміну;	-5 балів

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
видання		Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті)	-5 балів

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума стартових вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$R_{стар} = 9+5+35+11 = 60 \text{ балів.}$$

Умовою допуску до екзамену є зарахування реферату, написання МКР не менше ніж на «достатньо» та стартовий рейтинг не менше 30 балів.

$$R_{екз} = 40 \text{ балів}$$

Сумарний бал з кредитного модуля

$$RD = R_{екз} + R_{стар} = 40+60 = 100 \text{ балів}$$

екзаменаційна робота оцінюється із 40 балів та складається з двох питань. (максимальна кількість балів за 1 питання складає 20 балів)

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації)	20-18
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації)	17- 15
неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	14- 12

За її результатами та отриманими аспірантом стартових балів за роботу в семестрі аспірант отримує відповідну оцінку (ECTS та традиційних) згідно таблиці.

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Теми рефератів

1	Основні завдання розвитку історичної регіоналістики України на сучасному етапі.
2	Місце і функції історичного регіонознавства в системі історичного пізнання.
3	Фізико-географічне районування України
4	Місце регіонів в господарському комплексі України. Фактори соціально-економічного розвитку.
5	Економічне районування України..
6	Історико-культурна регіоналізація України.
7	Просторові рівні регіоналізації: макрорегіон – мезорегіон – мікрорегіон.
8	Регіональна політика України: концептуальні засади, історія, перспективи.
9	Формування, розвиток, проблеми і перспективи євро регіонів в Україні.
10	Перетворення регіонів на основні осередки європейського політичного простору. «Європа регіонів».
11	Історія міст і сіл України в контексті регіональних досліджень.
12	Місто як соціальний організм, розвиток та особливості українських міст.
13	Феномен «нового прикордоння» як сукупності історичних та новоутворених соціальних і економічних зв'язків уздовж кордонів колишніх радянських республік.
14	Критерії районування України на різних історичних етапах.
15	Проблеми історичного регіонознавства у науковій спадщині М.Грушевського.
16	Київ - визначний регіональний центр народознавства кінця ХІХ ст..
17	Південно-Західний відділ Російського географічного товариства як центр українознавства.
18	Університетські центри, їх роль у створенні концептуальних основ української регіоналістики
19	Осмислення історичних процесів через призму регіональних підходів М.Костомаровим
20	В.Антонович як основоположник “земельного” напряму в українській історіографії
21	Роль М.Слабченка у перетворенні Одеси на авторитетний регіональний науковий центр.
22	Проблеми історичного регіонознавства у науковій спадщині М.Грушевського
23	Автономізм, сепаратизм: діалектика взаємозв'язку
24	Федералізм. Основні теорії федералізації
25	Зміни в адміністративно-територіальному устрої українських земель у роки Другої Світової війни
26	Реорганізація адміністративно-територіальної системи УРСР у 1950-ті — 1980-ті рр..
27	Участь України в регіональних інтеграційних процесах на теренах Євразії (СНД, ОЧЕС, ГУАМ).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ оформлення реферату

з навчальної дисципліни

Історична регіоналістика України

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «*доктора філософії*»

спеціальність *032 Історія та археологія*

освітньо-наукова програма *Історія*

(назва)

форма навчання *денна*

РОЗРОБНИКИ:

доц., д.і.н., проф. каф. Боева Світлана Юріївна

(посада, наукова ступінь, вчене звання, ПІБ)

Київ 2021р.

I. Загальні вимоги до реферату

Одне зі значень слова «реферат» (від лат. «referto» – доповідати, повідомляти) – це доповідь на будь-яку тему, підготовлена на підставі критичного огляду інших джерел¹. Методика реферування полягає в послідовному здійсненні операцій, пов'язаних з оцінкою, відбором, аналізом і узагальненням відомостей, які містяться в первинному джерелі².

При виборі теми реферату з переліку тем, запропонованого в додатку Д головне – керуватися власними науковими інтересами. Можна також пропонувати власні теми рефератів, дотичні водночас до змісту навчальної дисципліни та до теми дисертаційного дослідження, аби в перспективі органічно вписати текст реферату в структуру дисертації.

Загальні рекомендації до реферату

- Мова – державна.
- Стиль – науковий.

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг реферату: 15–20 сторінок без списку використаних джерел і літератури.

- Формат сторінок – А 4.
- Шрифт та кегель – Times New Roman, 14.
- Міжрядковий інтервал – 1,5.
- Поля: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.
- Простий план.
- Всі підписи в рефераті ставляться тільки синьою ручкою.

Структура реферату

Реферат складається з таких частин:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновок;
- список використаних джерел і літератури.

Титульний аркуш. При оформленні титульного аркуша враховується шаблон, наведений у додатку Д 2 до методичних рекомендацій.

Номер сторінки на титульному аркуші не ставиться.

Зміст до реферату містить перелік розділів, підрозділів і номери сторінок до них.

Вступ. Складається з постановки проблеми, обґрунтування її актуальності.

Основна частина. Перед тим, як приступити до написання основної частини, необхідно визначитися з назвами розділів і підрозділів – основні вимоги до реферату. В роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень,

---

¹ Кононенко В. О. Реферат // Українська бібліографічна енциклопедія. 23.06.2014. URL: <https://cutt.ly/3TrOpmR>

² Варенко В. М., Горбунова О. В. Референтна справа. URL: <https://cutt.ly/qTrIXN8>

уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтологій³.

Текст реферату може супроводжуватися ілюстраціями, які допомагають розкрити мету й завдання.

Висновок. У висновку наводяться основні наукові результати, отримані автором особисто, стисло викладаються підсумки проведеного дослідження⁴.

Список використаних джерел і літератури слід розмішувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні дисертацій), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку⁵.

Оформлюється список відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

II. Загальні вимоги до оформлення текстової частини реферату

Сторінки реферату мають бути пронумеровані. Першою є титульна сторінка, але на ній номер сторінки не ставиться, поточну нумерацію розпочинають указувати зі сторінки «Зміст». Номер сторінки ставлять у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Розділи

1. *Заголовки структурних частин* роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ», друкують великими літерами з вирівнюванням по центру сторінки.

Кожен із цих підрозділів розпочинається з нової сторінки. Переносити слова у заголовку та підкреслювати їх не дозволяється. Структурні частини роботи, такі як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. (Не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ»).

2. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу (за допомогою «нерозривного переносу» комбінацією клавіш «**Enter + Shift**»).

Підрозділи, пункти

1. *Заголовки підрозділів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому самому рядку наводять заголовок підрозділу.

---

³ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

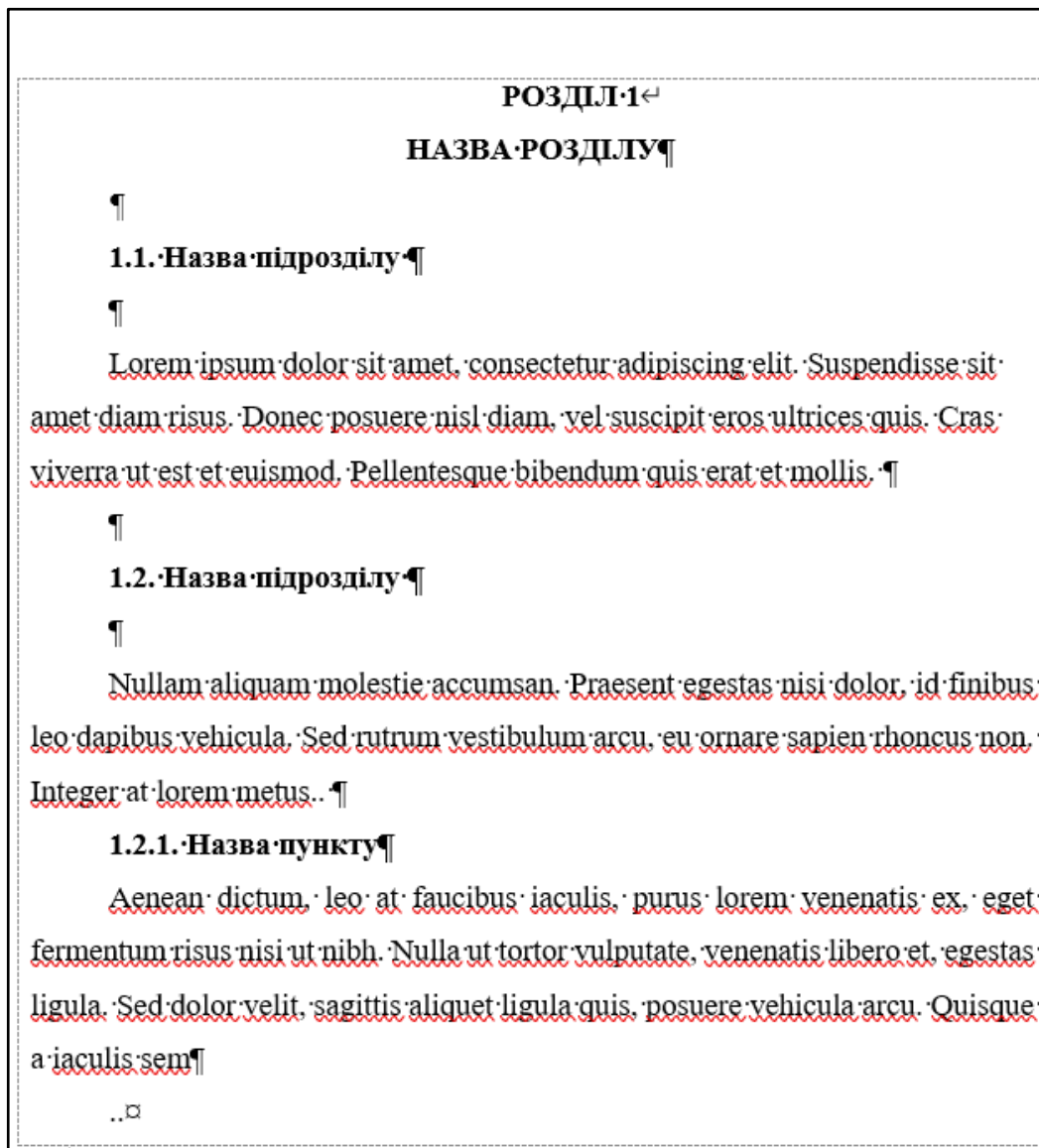
⁴ Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. С. 160.

⁵ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 12.

2. *Заголовки пунктів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

3. Між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом слід робити додатковий міжрядковий інтервал.

Приклад

Ілюстрації

1. *Ілюстрації* позначають словом «Рисунок» і нумерують. Рисунок обов’язково розміщують одразу після абзацу, де про нього йдеться. Назву рисунка наводять знизу (по центру) або праворуч від рисунка.

2. У тому місці, де викладається тема, пов’язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках “(рис. 3.1)” або зворот типу: “...як це видно з рис. 3.1⁶” або “...як це показано на рис. 3.1”.

⁶ Звернути увагу, що при переносі в тексті посилання на рисунок номер рисунку окремо не переноситься від слова «рис.».

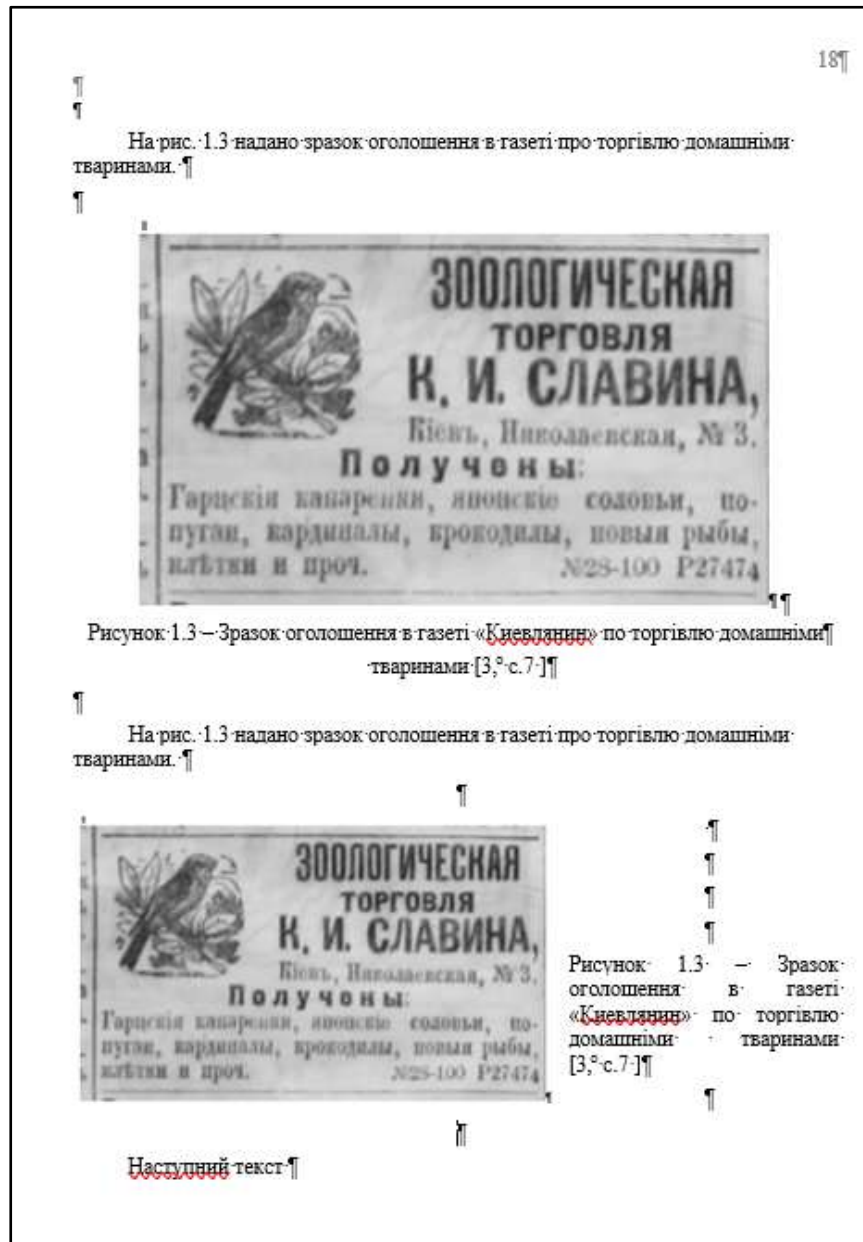
3. Підпис рисунку за алгоритмом:

«Рисунок [№ розділу[. № по порядку рисунку[ ]-Назва рисунку»

(Приклад: Рисунок 1.3 -Контурна карта території України X ст.)

4. Між текстом і рисунком, а також між назвою рисунка й текстом після рисунка слід робити додатковий міжрядковий інтервал⁷.

Приклад:

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Здобувач повинен обов'язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Цитата в тексті береться в дужки “ ” або «».

Використовуючи ідеї або розробки, що належать також і співавторам, разом з якими були написані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт.

У разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело робота не зараховується⁸.

Посилання в тексті роботи на джерела та цитати слід оформлювати відповідно до

⁷ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

⁸ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3»⁹.

Посилання на цитату зазначається коротко у квадратних дужках номер джерела в списку літератури та вихідну сторінку цитати: «...[Текст цитати].....[10, с. 355]».)

Додатки

Додатки (за наявності) оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки і мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _____» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації й таблиці, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); таблиця (А.1) – перша таблиця додатка А¹⁰.

---

⁹ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

¹⁰ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 54.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА
кафедра ІСТОРІЇ

РЕФЕРАТ

з дисципліни

Назва дисципліни

спеціальність

032 «Історія та археологія»

освітньо-наукова програма

Історія

На тему

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Виконав (-ла) здобувач (-ка) _Х-го курсу

гр. **ІА-Х1ф**

ІВАНОВ ІВАН ІВАНОВИЧ

Засвідчую, що у роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач (-ка) _____

Перевірив (-ла)

_____ Ім'я ПРІЗВИЩЕ